

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Ascensus Moysis in montem Seu De Oratione Tractatus Tribus Stationibus ac vijs Purgatiua Illuminatiua Vnitiua distinctus

Crombecius, Johannes

Avdomari, 1618

Textvs Decimvs Sextvs. Sex diebus. Septimo autem die. De septem
rupibus seu gradibus proficientium in studio orationis. Prima rupes quæ in
die caliginis superatur, explicatur.

urn:nbn:de:hbz:466:1-38133

est figura; quem & divinorum charismatum imbre madere; & caelesti igne flagrare, si sese in holocaustum supremo numini sacrificare desiderat, necesse est.

TEXTVS DECIMVS SEXTVS.

Sex diebus septimo autem die.

De septem rupibus seu gradibus proficientium in studio orationis.

Prima, qua in die caliginis ascenditur, explicatur.

i. **M** Agnum opus & arduum aggredi-
tur Moyses cum montem Sinaj af-
cendit septem diebus, septem quasi rupes
habet superandas, praeruptas, salebrosas, &
horrore plenissimas. Quid faciet? iubetur
ascendere: ut vltima rupe superata gloriam
Dei videat. Sanè illi animus deesse non
debet, quandoquidem ex labore suo, tantum
honorem fructumque reportaturus sit.

*Septena-
rius nu-
merus in
Scriptu-
ra cele-
bratur.*

2. Septenarius numerus in sacris paginis
celebris haberi solet. Ab ingressu animalium
in arcam, computatis septem diebus, Domi-
nus diluuium mundum perdidit. In illam,
animalium mundorum, septena & septena
induci voluit. Noe post emissam primam
columbam expectauit rursus septem alios di-

19.

Genes. 8.

es

VI
16

Gene. 27 es priusquam secundo emitteret. Abraham
30. septem agnos Domino obtulit. Mandat Do-
Exo. 25. minus in Exodo fieri septem lucernas. In
37. septem crinibus capitis Sampsonis, vis
Judi. 16. omnis ipsius præcisa est. Quid ergo Moyses
29. aut Dominus ipse documenti hac tam præ-
 clara figura nobis insinuare vult? Id iam di-
 cere aggrediamur.

3. Qui in cacumine montis, cum Deo col-
 loqui eiusque gloria frui cupit, septem die-
 bus, septem rupes, seu gradus in oratione cõ-
 scendat necesse est. Septem diebus *perfecti*

Gen. 2. 1 *sum cali & terra & omnis ornatus illorum.* dieq;
 naturalis duas in partes diem & noctem divi-
 sus est. Si diebus singulis rupem vnam supe-
 rare & gradus singulos ascendere possi-
 mus, vtiliter officium proficientis explese
 videbimur.

4. Qui alpes transcenderunt sola memo-
 ria rupum præcipitiorum, præruptorumque
Oratio- nis men- talis dif- ficultas. ac condensorum montium horrescunt. Ho-
 rum conscensus aspectu ipso viatorem ter-
 refacit, & maxime ingressus in obscuras
 nubes, torrentium iuxta, supernè cum hor-
 rore strepituque terribili labentium, & in-
 fernè rapido boatu inter saxa immania de-
 currentium. In rupibus versamur ascendē-
 tes in montem Sinai, locum orationis. Te-
 nebrę sunt vndique; vndique strepitus con-
 currentium aquarum & vanitatum huius
 mundi

mundi; tentationum procellæ & horror laborum occurrētium sed bono animo simus.

Properamus ad montem Domini & ad domum Isai. 2.3
Dei Iacob. vt nos doceat vias suas, & ambulemus in semitis eius.

5. Prima rupes seu gradus primò die super *Prima rupes.*

randus caliginis nomine insignitur. Nam *seu dies caliginis.*
Moyfes ascendens in montem primùm ca-

liginem obuiam habuit; operuit, inquit nubes montem; septimo autem die vocauit Demi- *Exod. 24.*

us Moysem de medio caliginis sex ergò diebus *16.*

delituit, Moyfes in nube ac caligine. Idem vsu

venire solet non tantùm incipientibus ora-

tioni operam dare: sed & proficientibus &

maxime, qui mentalibus exercitijs animum

applicant. Et quamuis Beatus Paulus *noctē*

præcessisse asserat, diem appropinquare: di- *Rom. 13.*

es nostri obscuritate non carent. Nec est *12.*

quod qui serio animum ad meditando oran-

dique studium appellunt, sibi persuadeant

nullum ipsis obstaculum obuenturum: oc-

currunt rupes, & saxa ac tenebræ: dura om-

nia, primo aspectu ac salebrosa. Et quod

horribilius; in nocte, in tenebris procedē-

dum est, & à nocte incipiendum. Noctem

eam præcedere; diem subsequi necesse est.

Et fiet vesperè & manè dies vnus.

6. Petes cur primum diem, diem caliginis *Quis cal-*

appellandum censes. Nempe hac secunda *iginis,*

parte de mentalibus exercitijs & maxime

de

de meditando ratione tractamus, artē ac methodum eam assequendi tradentes. Nec opinamur esse primū definire quid orationis mentalis, quid sit meditatio: quandoquidem id superius ex Bernardo declarauimus distinguentes inter lectionem, orationem & contemplationem; quod clariū inferius auctoritate sanctorum Patrum explicabimus. hunc autem diem, caliginis nomine ac titulo insignimus. quia qui incipiunt mentalibus exercitijs incumbere, tenebras inveniunt ac perpetiuntur. Huius rei ratio est quia res diuinę, quas pertractamus naturam excedunt; & nisi desuper, lux affulgeat, res illę sublimes non percipiuntur. Characteres pertenuis ac subtiles, acutos requirunt oculos: & cęlestes litterę, oculorum munditiam desiderant; *Beati mundo corde quoniam ipsi Deum videbunt.*

Matt. 5. 8.

7. Accedit, difficile esse, res non viles speculari: vix enim de ijs que cadunt sub sensum pro veritate, & rei dignitate iudicamus. Opus enim est cerebro opportuno, vti quemadmodum & ad res confectas, instrumenta convenientia, ac proportionata requiruntur. At initio, acies ingenij obtusa, res aded sublimes commode apprehendere capereque non potest; nec discurrere, non in formam redigere. Quare in rebus ex se clarissimis, haud raro, demerentur tenebrę.

tenebræ sese nobis obijciunt, Verbi gratia. Deum esse, clarius ac perspicacius nihil esse potest: cū ipse sit lumen mundi sol & splendor omnis gloriæ: non est tamen meo ingenio perspicuum illud: non quod clarissimū non sit in se: sed quia obtusō cæcoque ingenio non capitur.

8. Primarium meditationis digerendæ instrumentum est fides: quæ cum ipsa obscura sit & obscure res representet; mirum non est, si initia mentalis orationis obscura esse videantur. verbi gratia, fides dicit, qui vicerit *Apo. 3.* *dabo ei sedere mecum in throno meo, sicut & ego 21.* *vici & sedi cum Patre meo in throno eius.* At quis est ille thronus? qualis est? materialis an spiritualis? quo loco sedebo? respondet Deus, mecum. At solus ego Domine sedebo tecum? quid de alijs & quid ille thronus & quam longus in quo tam multi victores sedeant? profecto fides aliquid dicit; sed admodum obscure, & rem pro dignitate non exprimit.

9. At ponamus meditati non deesse præclarum ingenium, fidem intensam, & caritatem succensam. Nihilominus initia intusitate rei tenebris non carent, ac palpitatione, ut enim qui in carcere cæco ac clauso, longo tempore, lumine caruit; ubi ad lucem admittitur, non lucem, sed scintillas ac tenebras cernere videtur. Ita & qui tenebris huius corporis cõlusi ac mūdi negotiis obruti

R nihil

Simile?

hil de divinis rebus contemplati sunt; ubi
veniunt caligant oculi, & infinitas discursus
scintillas, manesque discursus aspiciunt, donec
paulatim oculis affluetis ac roboratis luce
ut ceteri aspiciant ac comprehendant.

10. At isti iidem, si solem intueri debeant
quantomagis oculi scintillabunt? certe
bones & noctuae, ne oculis quidem apertis
solem videre possunt; quantomagis radios
comprehendant? Huc facit, quod ad hanc lucem
quam quærimus non tantum radij, sed & con-
iunctus calor necessarius sit. (Quid enim
prodest discursus in spirituali commentatione,
ne, si fervor animi desit?) At viridia ligna
sine fumo non acceduntur. Quot quæso fumus
quot crepitationes? sibi, quot venti
humores e lignis prorumpunt antequam
flammam concipiant? eadem contingit
ijs qui mentalibus exercitijs primum se
dunt. Nam inprimis affectus amara
proprij, desideriorum item secularium, per-
turbationum, quibus adhuc laborant, con-
tentione caloris divini pellendi sunt. Illi
enim lumen intellectus perturbant, calorem
illustrationes excludunt & divino ardore
magna vi, resistunt. At quantæ molis est
monstra exturbare?

11. Adde, quod consuetudo sit altera
ra; quam si expellas furca; eadem tamen
usque opportuna, importuna recurret.

qui huic soli visibili assuevit, atque hęc corpore
 alibus oculis, vix unquam tota vita in se
 ipse intravit, solem iustitię in tenebris lu-
 centem nūquam aspexit; internis oculis vsus
 non est; quis credat illicd eum vsurum æquę
 facile ac si res corporeas intueretur? Avicu-
 lae recenter captę includi nolunt in cavea:
 Canes loro duci non volunt; illis tamę assue-
 tudo difficultatē adimit. Et illę cicures egre-
 di non appetunt, & hi alligari nō detrectant.
 12. Illud non omittendum. Obiecta rerū
 sensibilium sensus nostros ex se plus satis
 proclives ac propensos, animum ab aspectu
 interno avocant ad sese. Dumque lucem ex-
 terius videmus, tenebras in animis patimur:
 & dum rerum varietate foris capimur: domi
 caelestium luminū voluptate privamur. For-
 ris edimus, intus jejuni remanemus
 13. Denique magni faciunt homines liber-
 tatem vagandi & oculis grassandi in res, quę
 aspectum possunt recreare. Nolunt includi,
 horrent carceres, cęcitatem per timescunt
 libertatem perdere arbitrantur si continere
 debeant sensus, ne pro libidine vagentur
 carcerem tetrum, internam conversationem
 ac quasi conclusionem reputant, cęcos se
 esse autumant si vsui externorum luminum
 aliquid detrahant, hęc rupes prima quę tā-
 topere horrent qui nondum assueti exercitijs
 internis, quasi per abrupta montium reptant.

& summo labore conscendunt. Huic profectiōni seu diei caliginis respondet primus dies creationis rerum. *Terra enim erat inanis & vacua & tenebra erant super faciē abyssi.* Inanis namque & vacua est terra cordis nostri, quæ caret sole, rerum omnium parente. Abyssus quoque est animus, infinitarum specierum huius mundi collectione atque aggregatione confusa. Ecquantē in hisce omnibus tenebrę super faciem abyssi cordis nostri? meritō ergō dies caliginis, & rupes tenebrosa hæc diei pars vocari potest. Sed

Genes. 1.

2.

Gen. 1. 5. *dius dies est. Factum vesperę nondum dies vnus.*

Remedia 14. At reptanti & in ascensu laboranti contra lucemque feramus. Dicat Dominus Deus *tenebras fiat lux.* Et lux re ipsa appareat. Nec enim semper durat. *Nox præcessit,* ait Apostolus *dies autem appropinquabit.* Remedia itaque sequenda sunt, quæ lucem præferant. Atque in primis magno animo esse debet, qui incipit mentalibus exercitijs insistere. Fertur enim lumen quærere, & lumen invenit. *Sicut qui dormis & exurge à mortuis & illuminatus.* Christus. si nimirum inter rupes languere iacere atque stertere velis, involveris quæ mentem obruet & nunquam ad montis cacumen pervenies.

14.

15. Iuvant præterea quæ supra attulimus remedia distractionum; quæquæ de lectis

ne spiritualium librorum differuimus; de dispositionibus ad orationem. Huc etiam facere potest, summum desiderium verbi divini, audiendi, & quidem cum gustu & observatione eorum, quæ dicuntur & præscribuntur.

Qui ex Deo est, verba Dei audit, sed estote factores *Ioan. 8.*
verbi, & non auditores tantum; fallentes vos- *26.*

meipsum; quia si quis auditor est verbi, & non fac- *Iac. 1. 22.*

tor; hic comparabitur viro consideranti vultum
nativitatis sue in speculo: consideravit enim & abiit, & statim oblitus est, qualis fuerit. Duo ergo
Sanctus Iacobus exigit, alterum ut consideret quis ac gustet ea quæ dicuntur; alterum
ut faciat quæ audivit & probavit.

16 Plurimum verò valet, cum in rebus
omnibus; tum etiam in hoc orationis progressu, exercitatio, usus & assuefactio. Avicula
loqui discunt. Quis psittacum docuit suum Chares?
Pueri philosophiæ candidati, sensim speculationi assuescunt. Quid? etiam in lapide scribitur:
in ære sculpuntur imagines: & ex durissimis metallis statuæ perpulchræ formantur.

Quis mihi det ut exarentur in libro cordis *Iob. 19.*
nostri stylo ferreo vel tanquam si celte scribantur *23.*

in silice, hæc præcepta? Ex horum namque intellectu, si operam adhibeas, facies quidquid voles; si modò in naturam cuiusquam minimè capacem ac novercam non incidaris.

17. Inter cætera verò præsidia, quibus in
R 3 huc

*Verbum
aeternum
lumen &
lucerna.*

*Psal. 118
105.*

Ioan. 1. 4.

*Ioan. 8.
12.*

*Ioan. 14.
6.*

hisce angustijs iuvamur & illuminamur nolum à sanctis patribus efficacius proponitur quàm vita & mors Servatoris nostri, Domini Iesu. Ipse enim est *lucerna*, ardens & lucens pedibus nostris sicut ait Rex pius, *lucerna pedibus meis verbum tuum & lumen semitis meis*. Si enim verbum ore prolatum lucere, & viam monstrare potest; quantò magis verbum aeterni patris, Dei filius & Sapientia in creatura, lucerna erit pedibus & lumen semitis nostris? Quod enim in illo verbo factum (ait Beatus Ioannes) *vita erat, & vita erat lux hominum, & lux in tenebris lucet, & tenebrae non comprehenderunt. Erat lux vera qua illuminatus haec omnem hominem venientem in hunc mundum. Lucet ergò verbum in tenebris. Ideò ait, Ego sum lux mundi, qui sequitur me non ambulat in tenebris. Et quia verbum lucerna lumenque; ideò ego sum, ait, via veritas & vita. Hac luce hoc direttore, istam rupem ac tenebras erodimus; abrupta montis superamus.*

18, Ratio verò cur patres, hanc illuminationem Christo Domino tribuant, est: quia nobis lucem illam internam meruerit, & spiritus sancti flammam ignemque è cælo miserit. Deinde vita eius tantis luminibus bonorum operum illustrata est; tot miraculorum splendore exornata, vt nemo eam pro dignitate consideret, qui veritatem ipsam è cælis descendit. *Etiam rationemque benè recteque vivendi*

agnoscat

agnoscat, non æmuletur. Huc pertinent vir-
tutes eius illustres, quarum singulæ tanquam
faces ardentes ac gemmæ lucidissimæ, om-
nium intuentium oculos radijs quibusdam
caelestibus complent ac recreant. O quam
pulchra in vno homine tanquam in eminēti
celo sydera collucent! Quanta in Christo
Iesu sapientia! Quæ prudentia! Quæ in om-
nes mortales charitas! Quæ morum com-
positio! Quanta dicendi vis! Quam divini
in vultu radij emicant! Quanta in patiente
animi magnitudo! Qui ergo lucernam hanc
obtinere cupit, vitam ac passionis mysteria
diligenter revolvat ac meditetur & in iis to-
tus hæreat atque acquiescat; haud dubiè sen-
tiet vires, lucem & facilitatem sese ex horri-
da ac tenebrosa hac rupe eximendi; progres-
sumque in montis hoc arduo itinere non pos-
sitendum efficiet.

19. Vltimum subsidium à splendore caelesti
& gratia divina petendum est. Quæ deesse nō
possunt quando, quod in nobis est, præsta-
mus. *Clamavit ad me.* (ait Dominus) & *Psal. 90.*
ego exaudiam eum: cum ipso sum in tribulatione,
eripiam eum & glorificabo eum. At propone tibi *15.*
ob oculos quæso hominem inter rupes, in te-
nebris, in itinere lubrico, hostemque eum
persequentem, vt loquitur Propheta Regius
per viam eorum tenebra & lubricum: & Angelus Psal. 34.
Domini persequens eos. Eundemque ad Domi- *6.*

R 4 num

num vociferantem ex animo : quid futurum putas ? *Exaudiam eum* ait Dominus imò cum ipso sum : *eripiam eum, & glorificabo eum; quoniam vocavit nomen meum.* Verùm non latet est, nosse; Deum, paratum esse nobis opitulari; sed opem eius vrgendam esse ac prosequendam quisque sibi periuadeat oportet. Qui procul lumen videt in tenebris gaudet ille quidem, ac in spem venit, luce illa potundi; non tamen ideo iter eius illuminatur nec legendi potestatem habet, nisi lumen appropinquet & pedibus manibusve admoueat. Ita & qui nondum affectus est vsu precatōnis internæ, contentus esse non debet, si paratum à Deo videat auxilium ac subinde scintillam consolationis sentiat. Instet, vrgeat, deprecetur, vt lucem obtineat & fervorem; alioquin parùm faciet; eique similis erit, qui cum prece adhibita lectus vehi possit inter saxa & rupes, mavult in eis iacere, quàm generosè in itinere suscepi progredi.

20. Quæ diximus hætenus eadem & figurata nostra eleganter nobis insinuat. Cum enim dixisset Moyses : *operuit nubes montem,* subiunxit, & *apparuit gloria Domini super Synagoga.* Nunquàm enim Dominus nos in tenebras tribulationis labi permittit; quin statim lucis nobis oboriatur, quo liberari, si velimus possumus, & evadendi facultas ac consilium affulgeat.

Simile
accommodum.

affulgeat. factum est ergo nunc vespere & mane *Gen. I. 5.*
dies vnus.

SECTIO PRIMA.

*Dies secunda que absconsionis dicitur: in qua
 secunda rupes ascenditur.*

De studio latendi, ac solitudine.

GRadatim procedimus; rupem vnā
 superavimus, conscendamus alterā,
 que iuis difficultatibus non caret. Hic dies
 absconsionis seu solitudinis vocatur. Primus
 lumine carebat: secundus, etsi lumen afful-
 geat nonnullum, eo tamen lumine viator
 videri non vult: & in nubis caliginisq; obscu-
 ritate, iubetur delitescere. Alta, ardua que
 rupes est ista & varios gradus anfractusque
 continet. Montem namque sic nubes circū-
 dabat ac tegebat, vt nec videre Moyses quem-
 quam; nec a quoquam ipse videri; nec denique se
 ipsum clarè cernere valeret. Magnum perfecti-
 onis gradum, insignemque dispositionem
 ad congressum cum Deo ineundum assecuti
 fuimus, si in animum inducamus, & vo-
 luntatem firmam & inconcussam habeamus
 nunquam in alios, eorumque facta dictaque,
 que ad nos non pertinent intendendi, inqui-
 rendi, cognoscendi, diiudicandi que: imò de
 rebus omnibus, que curę nostrę non subsunt,
 R § audire

*Abconsi-
 onis seu
 solitudi-
 nis virtus
 gradus
 continet
 quatuor.*

Partitio

*Alienis
 nos non
 immisco-
 re.*

VI
 6

audire planè repudiemus.

Aliena 2. Hoc primum impedimentum, in ha-
rum vi- rupe confragosa gradienti, sese objicit: quod
dere nec superare si possimus, magnum & arduum
im ma- promontorium superaverimus: hoc enim
gnis. est vitium vel maximum, ut alienos defectus
 videamus; in proprijs cœcutiamus; alienas
 facies videamus, & si qui nævi inhæreant ac
 maculæ probè conspiciamus, nostras vero,
 vel facies, vel maculas nullas agnoscamus.
 Et quamvis uti possimus speculo, aut ab alijs
 sciscitari, num quid sit, quod facies fœdet aut
 deturpet: tamen nec facimus ipsi, nec ab alijs
 nobis fieri permittimus, & omnino abhor-
 remus, dicique nobis nolumus: atque æger-
 rinè ferimus, si etiam fœdissimæ labes in
 fronte apparentes nobis demonstrantur. O
 magna mortalium perversitas! sordidi esse
 volunt, nec tales tamen videri, nec dici. At-
 que adeo, vlcisci sese paratos semper osten-
 dunt, si quis de eluenda eorum facie, aut de
 nota illa turpitudine verba faciat.

Nec in
parvis.

3. Cæterum illi ipsi omnium, non crimina
 modò, aut delicta considerant, sed & nævos,
 pulvisculos, atomosque intuentur, carpunt,
 evulgant. Nec vitia tantùm perstringunt,
 sed & actiones omnium discutunt, dispu-
 cant, interpretantur, & fœdâ calumniâ asper-
 gunt. Et quod turpius est, se cæteris esse me-
 liores plenis buccis effutiunt, facta sua die
 tagit

taque, factis, dictisque aliorum praeferunt. Hos haud raro adurit invidia quaedam occulta, quae se zelo honoris Dei, odijque peccati contegit. Hocque pallio arbitrantur sibi de omnibus loqui licere ac debere, magnumque hac ratione Deo obsequium praestare.

4. Haec vitia ut spiritualia sunt: ita nec facile videri possunt. Quare cum Moyse consultissimum est abscondi, ne videamus ceteros: vel eorum nos negotijs misceamus: sunt enim nonnulli, qui ita de se praeclare sentiunt, ut nihil recte factum putent, quod à se suove consilio non prodit. Querunt occasiones occupationum, & negotia negotijs, curas curis, occupationes occupationibus cumulant, & totius orbis negotia minora eorum animis ac desiderijs videntur. Interea nihil exequuntur; in mille partes divulsi, nulli rei acquiescunt, toti in omnibus, & in toto nihil. Ergo in hac rupe primus gradus superandus est.

Secundus gradus.

5. Secundus gradus est à nemine velle videri, quod Moyse accidisse diximus, qui tanta nube involvebatur, quae omnium aspectum arceret. Magnum ille saltum ac profectum fecerit, qui aliorum oculos, vel reipsa effugerit, vel certe efficaci voluntate effugere, nec ex recte factis laudem vel gratiam vllam hominum admittere statuerit; imò tetra huius pestis radicem ex animo penitus evulserit.

Nolle videri ab hominibus.

serit

serit: hunc perfectum dixerim, qui in re
 veritate se ab hac tinea liberum senserit ut
 dicere possit cum Propheta: *neque ambulavi
 in magnis neque in mirabilibus super me.* Multi
 multa dicunt, & auram popularem verbo
 se amoluntur: qui verò sine mendacio &
 fuce sceditatem huius labis agnoscant & ab
 animo prorsus excludant, paucos inveniri
 posse constituo. Et quamvis quàm plurimi
 defectus penè omnes suos exterminant; hic
 ex postremis recedit, nec ordinariè ante ani-
 mæ exitum è corpore, pelli se loco ac detur-
 bari permittit. Probant hoc sermones nos-
 tri. Quidquid enim sit de vituperio nostri ip-
 sius; non rarò tamen nobis excidit testimo-
 nium interni sensus & lingua tacere non
 potest, quod in corde latet. Hinc optimè B.
 Iacobus. *Lingua nostra modicum membrum est,
 & magna exaltat.* Declarat intus esse cor ma-
 gnum & altum atque illud magna sua atque
 alta opinari, atque extollere, etiam si parva
 ea sint. Beatus Paulus hoc vitium horrebat
 ita scribens Corinthijs. *Non audemus inserere
 aut comparare nos quibusdam, qui seipso comen-
 dant, sed ipsi in nobis nosmetipsos merentes, & com-
 parantes nosmetipsos nobis, omnis comparatio
 odiosa est. Hac sola excepta, qua metitur vi-
 na nostra res nostras. Cùm enim nihil si-
 mus: nihil possimus, nesciamus vtrum odio an
 amore digni simus, si hac scientia utamur,*

Psal. 130

2.

*Vana
 gloria
 appeten-
 tia detes-
 tanda.*

Jac. 3.5.

2. Corin.

10. 12.

Eccles. 9.

2.

nunquam errabimus, metientes nimirum actiones nostras vlna & mensura infirmitatis nostræ. Non enim qui seipsum commendat ille probatus est; sed quem Deus commendat. Omnes in articulo mortis, vtilissimè ac verissimè dicent: non intres in iudiciū cum seruo tuo, quoniam non iustificabitur in conspectu tuo omnis vivens: & delicta iuventutis mea & ignorantias ne memineris Domine.

6. Qui ad montis cacumen pervenire gestiunt, primū nube contegantur & lubenter lateant ne videantur ab hominibus: nec in lingua, nec in incessu, nec in vestitu apparere velint hominibus: imò nec in bonis operibus testimonium hominum quærant. Cum ieiunatis, ait Christus, nolite fieri sicut hypocrita tristes: exterminant enim facies suas, ut appareant hominibus ieiunantes. Et cum facis elemosynam, noli tuba canere ante te, sicut hypocrite faciunt in synagogis, & in vicis, ut honorificentur ab hominibus. Te autem faciente elemosynam nesciat sinistra tua quid faciat dextera tua, ut sit elemosyna tua in abscondito; & pater tuus, qui videt in abscondito, reddet tibi & cum oratis, non eritis sicut hypocrite, qui amant in synagogis & angulis platearum stantes orare ut videantur ab hominibus.

7. Et hæc quidem exterius; sed radix interior evellenda est vanæ æstimationis, gloriæ inanis, stultæ commendationis, complac-

2. Corin.
1h. 10.
18.

Psal. 142
2.
Psal. 24.
7.

Nec in
externa
homine
videri
velle.
Matth. 6
16.

Matth. 6
2.

Nec in
interne,

tię proprię. Alioquin semper fumi ex corde
superbo, labia, oculos, faciem atra tingent
fuligine, & operum omnium radix ramiq[ue],

Abdias.

8:2

verme blando quidem, ac titillante; sed cru-
deli corrodentur, Abdia teste, qui Dei nomi-
ne superbis Idumęis hæc impropereat. *Superbia
cordis tui extulit te habitantem in scissuris petrar[um],
exaltantem solium tuum. Qui dicis in corde tuo, quomodo
detrahet me in terram? Si exaltatus fueris ut aquila,
& si inter sydera posueris nidum tuum, inde detra-*

Nec in ham te: dicit Dominus.

*gradu ho-
moris.*

8. Huic gradui affinis est alius, quo quis
cum Moyse latere cupit; fugiens dignitates
& speciosa officia. Benè vixit, feliciter le-
cureque moritur, qui benè, latuit. Quid
vis apparere? quid in te adeo speciosum
ac venustum est, quod videri desideras? Non
tam intuebantur homines virtutes tuas, quàm
defectus tuos & vitia. Non erit in te capillus
qui non examinetur ac vellicetur: omnia tua
cilia & supercilia, numerabuntur, hoc enim
est tantopere appetendum? sed quid? Hoc
Protoplastes noster suorum filiorum animis
in sculptū reliquit, ut velint ex loco superiori
videri eminere sed magno suo malo. *Quo-*

*Super
Lucam.*

*Ambitio
detestan-
tis.*

*busdã prius viscera, quàm ambitione evel-
les. Optimè S. Ambrosius. Sape quos vitia nulla
delectant, quos nulla potuit movere luxuria, nulla
avaritia subvertere, facit ambitio criminosos: habet
eum gratiam forensis domesticum scelus & ut do-
minet*

iminetur alijs, prius servit. Eò verò difficiliùs
 abigitur, quò difficiliùs agnoscitur. Depasci-
 tur ante totum internum hominem, quàm
 eius presentia ac pernicies deprehendatur.
 Claudit mentis oculos (est enim spirituale
 malum, & in mentem primùm omniù gras-
 satur). hisque obductis, populatur quidquid
 boni interius residet: tamque altas figit ra-
 dices, vt post pœnitentiam, ad mortem
 etiam vsque, (& quod admirabilius est in vi-
 ris plane perfectis) omnium postremùm se-
 se pelli evellique permittat. Hæc omnia præ-
 clare Sanctus Bernardus. Radix iniquitatis ait, *Serm.*
est ambitio, subtile malum, secretum virus, pestis sexte,
occulta, doli artifex, mater hypocrisis, livoris pa-
rens, vitiorum origo, criminis fomes, virtutum era-
go, tinea sanctitatis, excœcatrix cordium, ex re-
medijs morbos creans, generans ex medicina lan-
guorem. Hæc Bernardus & verissimè. Nec
 est quod de folis imperfectis hæc dicta repu-
 temus. Adurit inquam etiam hæc pestis per-
 fectos viros, qui non gustarunt felicitatem
 humilium, eorumque qui ad securitatem, in-
 fernè residere delegerunt potius, quàm vel
 in alto videri carpique vel ex alto cadere.
 Quod si in perfectis etiã pravitatem inveni-
 amus: quantò magis in ijs qui montè ascen-
 dunt & tantùm in secundo gradu versantur.
 9. Hanc rupem ascendentes ceciderunt *Casus su-*
 turpiter non pauci. Lucifer in primis, & qui *perbor-*
 dem

- dem is non homo, qui pedibus reptare cogitur, sed Angelorum vel prius, vel ex primarijs qui dicebat in corde suo, *in calum conscendam super astra Dei exalabo solium meum; sed debo in monte testamenti, ascendam super altitudinem nubium similis ero altissimo. Verum ad infernum detraheris, in profundum laci.* Magnus ille lapsus est, & omnium casuum deterrimus si profundius cadere potuisset, cecidisset utique. Malè quoque in hanc rupem atque imprudentius primus parens noster impugnavit cervicem; interim sibi, totique hominum generi cerebrum, omniaq; membra, vires internas, & externas confregit ac comminuit.
- Isai. 14. 13.** Filij Chore, Dathan, & Abiron perturbati hanc rupem ascendentes deturbati sunt, & in infernas domos defossi. Pharao qui Moysi responderat, *quis est Dominus, ut audiam vocem eius & dimittam Israel? Nescio Dominum & Israel non dimittam, cum toto exercitu in hac rupe stare non potuit. cecidit, & ait Dominus Moysi extende manum tuam super mare, & revertantur aqua ad Aegyptios super currus & equitatus eorum.* Nabuchodonosor, turpiter hanc rupem aggressus est, dicens: *nonne hac est Babilon magna, quam ego edificavi in domum regni, & in robore fortitudinis meae, & in gloria decore mei.* At turpius ex hoc precipitio corruit, & in bovis speciem mutatus est. Antiochus rex hanc rupem curru conscendere, è curru

delapsus, putredine fetore, dirissimisq; mor-
bis correptus ac dilaniatus absumptus est. Et Luc. 10.
in Capharnaum vsque ad calum exaltata, vsque ad 15.
infernium demergeris: quia omnis qui se exaltat Luc. 14.
humiliabitur, & qui se humiliat exaltabitur. De- 11.
hique Simon Magus ex hac rupe sordide ni-
mis ac impudenter, à dæmonibus euectus
præceps ruit, & collum ubiâs, plantaſq; cõ-
fregit. Quare consilium optimum est, vt qui
ascendunt, lateant, ne ab adversario in tam
periculosum præcipitium, deturbentur.

10. Tertius gradus, quem in nubis tegumẽto
notavimus est, vt qui ascendit ne se quidem
videat. Quod etsi factu difficile sit; tamen
non modò id utile est, sed etiam apprimẽ ne-
cessarium. Sunt enim nonnulli & maximẽ
qui incipiunt interne conversari; vbi vel mi-
nimum luminis recipiunt, vbi lacrymulam
vnam demittunt, se perfectionem assecutos
credunt, & de rebus sublimibus instar aviũ
garrunt; timorẽque Domini negligẽ-
tes, facile à primo fervore defiliunt: Ii ni-
miũ sese intuentur: apparere & clarescere
volunt, si non in aliorum, certẽ in opinione
de se ipsis concepta. Dicentes verò se esse sapi-
entes stulti sunt.

3.
Gradus.
Virtutes
proprias
ignorare.

Rom. 1.
22.
Discrimẽ

11. Illud enim discriminis est inter veram
virtutem, & virtutis simulacrum. Quod hoc
oculos aperiat, illa claudat. Hi videntes in
lumine auctoris tenebrarum aspiciunt; illis simula-
crum.

S à pru-

à prudentia veraque sapientia oculi sublimiter
 clauduntur, ut cerè non simulate iudicent,
 nec opinione veri fallantur. Hic modestia
 & humilitatis sensus magnus: à iactantia se-
 ma alienatio. Quò enim minus proprio se-
 iudicioque utuntur eò maiori lumine à Deo
 illustrantur, ut cognoscant veram sanctitatem
 cælitus promanare; à se verò boni nihil esse
 quò propius ad Deum accedunt, excellenti-
 orique virtute ornantur, eò humiliores, obe-
 dientiores magisque cæci in rebus suis com-
 mendandis, deprædicandis, comprobandis
 apparent. Vident enim se nihil ex se habere
 & si aliter gloriantur quàm in Domino, non
 sibi applaudant ac complacent; timent enim
 ne quod *habent auferatur ab eis*: multa sibi
 esse, se Dei respectu, & aliorum; qui virtute
 aut excellit ac prælucent, vix virtutum suarum
 à limine salutasse; multum spatij super
 ad metam vsque decurrentibus multos præ-
 cedere, paucos vel nullos se subsequi, præ-
 cedens, qui si illa gratia, quam eis Dominus
 pertulit, præditi essent, fervore ac studio
 moris divini præverterent. Vultis humiliter
 di oculos cæcos videre? Sanctus Paulus
 lem cæcum se esse profitetur. Ego enim
 ait *minimus Apostolorum qui non sum dignus
 359. Apostolus; quoniam persecutus sum Ecclesiam Dei.*
*Et nihil mihi conscius sum; sed non in hoc iustus
 sum, sed neque meipsum iudico, qui enim*

Mat. 13.

12.

cæci ocu-
lati.

1 Corin.

359.

Sciat me Dominus est. Nolite ante tempus iudicari
 (tam vos, nempe, quam alios) quoadvsque ve-
 niat Dominus, qui & illuminabit abscondita tene-
 brarum. Quid? Et Christus Dominus vt ho-
 mo qua ratione de se loquitur? Ego autem
 sum vermis & non homo, At bone Iesu, nonne
 Deus tum eras, cum in cruce hunc psalmum
 recitares? Omnino: tamen comparatione
 divina maiestatis, te verinem esse censebas,
 atque minutus paulò minus ab Angelis fla-
 gellari, rideri, conspui, & in cruce figi vo-
 luisti: ad hæc oculos intendis, hæc cogitas,
 hæc consideras: avertis mentis aciem à divi-
 nitate, à plenitudine gratiæ, à meritis. Cur
 ita? quòd perfectissime noris, Dei maiestatem
 adeò excelsam tremendamque esse vt sola eius
 consideratio venerationem omnibus; timo-
 rem ac tremorem cunctis peccatoribus imò
 iustis & Angelicis mentibus incutiat. Atque
 hæc quidem ad vesperam pertinent, nunc
 elucescat dies & Lucifer oriatur.

psalmi
 7.

4.
 Gradus

Solitudo
 vera quæ

12. Ultimus gradus est, sic omnia exclude-
 re, vt nec à quoquam videri nec nos ipsi ali-
 ud, præter vnum Deum videre cupiamus
 haud minus, quàm si vnus in orbe vniverso
 Deus, & vnus homo, soli, consisterent.
 hoc declaratione nonnulla indiget, Natura
 comparatum est, vt homines actiones suas,
 ex iudicijs hominum metiantur, non ex iu-
 dicio sensuque præseptis Numinis. Ita enim
 ratio

§ 2

ratio

ratiocinari solent, Quid dicent homines
 hoc vel illud egero? Novi hos, acque alio
 aliter sentire. Nec est hæc via ordinaria; nec
 singularis inveniri debeat. Si resciat tales esse
 resolutiones meas, me intuebuntur; non
 nulli me sanctum arbitrabuntur; alij
 debent; ego verò totus confundar. Hæc
 similes apprehensiones vehementer obli-
 nondum perfectis vsquequaque. Abscon-
 ergò debent penitus, vt nec huiusmodi
 pentes muscæ admittantur: imò ne auer-
 tur quidem; sed nec est, quod opinentur
 id alijs in mentem venire. Caveant verò
 desiderent in corde suo, quæ occulta esse de-
 bent, in aliorum venire notitiam. He namque
 cogitationes inanes persæpe coniunctæ
 cum desiderio vanitatis: vt nempe non
 homines, & admirentur conceptiones
 ac resolutiones generosas: sicque laudem
 meritam consequaris. *Vanitas vanitatum*
omnia vanitas, si Deo non placeas, aut eorum
tua non probentur. Hæc ergò virtus sectæ
diei, quam vocavimus diem abscon-
solitudo potest appellari. Et in hoc vis,
maxime consistit vt imprimis homo sibi
solum reddat ac restituat. Deinde Deo
presentem sibi solum soli adiungat. Deinde
omnium hominum iudicia omnia excludat
nisi, in quantum prudentia opus esse intue-
verit. Inducit postremum in animum hanc

Ecles. 1.

2.

Solitudo

vis vis,

nis magnum sui conten ptum , vtpotè qui nihil penitus sit, collatus cum tanta maiestate que animæ solitariae, tum temporis augustissima repræsentatur. De hac animæ solitudine seu absconsione loquitur Deus per Oseam Prophetam : *ducam illam in solitudinem & loquar ei ad cor : & Ieremias , sedebit solitarius , & tacebit quia levavit , super se.* Hortatur nos etiam Propheta, vt abicondamur in fossa humo, in latere Salvatoris, vbi & divinitatem inuenimus, & humanitatis delicijs potiemur. Denique sponsus in canticis sponsam inuitat ad hæc occultas dapes his verbis: *Surge amica mea, speciosa mea, & veni. Columba mea in foraminibus petra ; in cauerna maceria: ostende mihi faciem tuam ; sonet vox tua in auribus meis : vox enim tua dulcis & facies tua decora.* Hæc omnia in recessu isto ac solitudine, summa, absconsi, voluptate fructuque geruntur.

13. Atque hæc quidem ad auroram, diemque pertinent. Nec minùs quæ sequuntur remedia, vincendis difficultatibus ascensus huius rupis, opportuna. Hæc namque dies, secundæ diei orbis conditi respondet, in qua Deus dixit *fiat firmamentum in medio aquarum & dividat aquas ab aquis.* Nempe quæ erant sub firmamento, ab his quæ erant super firmamentum. Firmamentum quod stellas continet immobiles, & quod dividit aquas

Ose. 2. 14

Thren. 3. 28.

Cant. 2. 13.

Dies absconsiõnis. Genes. 1. 6.

83 inter

inter se, virtus est humilitatis. Auctore Chry-
Firma- sostomo qui vult hanc virtutem cæteris spi-
mentum ritualibus astris subterni. siquidem unus-
dividens quisque humilitate superposita turissimè cuncta
Homil. alia superponit edificans: hac verò subducta et
15. in amsi ad ipsum vsque calum conversationis subli-
Matth. mitate pervenias simul omnia subtrahuntur atque
cap. 5. in finem pessimum relabuntur: nam sive ora-
tionem sive ieiunium sive misericordiam sive pe-
dicatiam sive aliud quid bonorum absque hu-
militate congrege: statim cuncta defluunt cuncta-
taque depereunt, quæ ex flumine infami a-
moris proprii derivantur. De quibus ad
Iere. 2. Jeremias Propheta. Et nunc quid tibi vis in via
19. Egypti, ut bibas aquam turbidam? & quid tibi
via Assyriorum, ut bibas aquam fluminis? Egyp-
tus mundum hunc, in litteris sacris, designat.
At mundus plenus his aquis turbulentis, quæ
pacem & quietem animorum eripiunt: vnde
addit Jeremias: Arguet te malitia tua, & aver-
sio tua increpabit te. Scito & vide; quia malum
ab aquis & amarum est reliquise te Dominum Deum tuum
qua sunt & non esse timorem apud te. Aquæ verò quæ sunt
super fir- per celos; Spiritus Sancti charismata, gratiæ
manen- cælestes, deliciae spirituales sunt de quibus
tum. Christus Dominus. Omnis qui bibit ex aqua
Ioa. 4. 13 sitiet iterum: qui autem biberit ex aqua quam ego
dabo ei, non sitiet in aeternum, sed aqua quam ego
Ierem. 2. dabo ei, fiet in eo fons aquæ salientis in vitam æternam
13. nam. De utraque idem Jeremias. Duo me-

fecit populus meus, mo dereliquerunt fontem aquae
viva; & foderunt sibi, cisternas dissipatas, quae con-
tinere non valent aquas. Aquae cisternarum sunt
aquae pluviales, quae impetu ruunt atque ex
partibus variis aggregantur. Tales sunt mu-
di voluptates, quae ex diversarum creaturarum
colluvie conflatae, in animarum lacunas vn-
dequaque pertusas, ad breve tempus per sen-
sus acceptas, per eosdem delabuntur: ci-
triusque delabi censentur, quam vel ipsum
sensum delectatione permoverint. Has tan-
topere distantes inter se aquas firmamentum
separat. Humilitas nempe, has sibi invicem
misceri nullo modo patitur, sed se mediam
constituit, ne superiores ab inferioribus pol-
luantur, cum ipsa omni impuritate careat.
Est enim teste Basilio, humilitas, depositio
vani sensus, qui ab elatione, vanae de se exti-
mationis proficiscitur. Et quod amplius est,
istud firmamentum ex natura sua aptum
est, aquas illas caelestes, admiscere, & in hu-
miles refundere. Audiamus Augustinum de
hoc argumento egregie differentem. Hac
aqua, inquit, confessionis peccatorum, haec aqua hu-
miliationis cordis, haec aqua vitae salutaris abijcien-
tis se, nihil de se presumens, nihil suae potentiae
superbe tribuens, haec aqua in nullis alienigenarum
libris est non in epicureis, non in stoicis, non in man-
icheis non in Platonis, bicumque etiam inveniu-
ntur, opus a praecipua morum, & disciplina; humi-

Basil. 198.

in Psal. 31.

Iere. 2. *litas tamen ista non invenitur. Unde mirum non*
 19. *est si per Ieremiam Dominus arguit Iudeos:*
quid tibi est in via Assyriorum, ut bibas aquam flum-
inis? Voluptates namque mundi huius, in-
tar fluminum effluunt, & non revertuntur.
Brevis sensus hominem demulcet; sed pro-
lixos morbos aculeosque relinquit.

Humili-
 tas lucem
 adfert
 Prov. 11
 2.
 Matt. 11.
 25.
 Lib. 25.
 mor. cap.
 21.
 14. *Factum est ergo vespere & mane dies secu-*
ndus. Humilitas namque diem adfert, & me-
tem incredibiliter illustrat. Vbi est humilitas,
ait Sapiens, ibi est sapientia. Confiteor tibi Pater,
(aiebat Christus Dominus) Domine cali & ter-
ra; quia abscondisti haec a sapientibus & prudentibus
& revelasti ea parvulis. Lumen enim intelligentia
(ait Divus Gregorius) humilitas aperit; & su-
perbia claudit. Chrysostomus huius rei reddidit
rationem. Sicut quanto acutiùs videmus, tanto
magis percipimus, quam longè à cali regione distamus;
sic quanto altius per spiritualem profectum ad virtu-
tis culmen conscendimus & mentis oculum perpen-
gamus magis; tanto plus docemur, quam sit inter
Deum & nos grande discrimen, tanto clariùs cer-
sumus, quam adhuc humili & abiecto loco iacemus.
Atque haec quidem de secunda rupe.

SECTIO SECVNDA

Dies Tertia.

De tertia rupe; ignorantia & cognitione sui ipsius.

IN hac Moyſis nube, alia caligo inclu- Ignoran-
ditur nimirum Ignorantia ſui ipſius. *tia ſua.*
Mirum eſt animalia bruta domos ac ſtabula
cognoscere, homines verò rationis capaces,
qui in ſeſe, habitant, vivunt & perpetuò ver-
ſantur, ſe prorsus ignorare. Caligo hæc adino-
dum deploranda in rupibus huius vite degē-
tibus ac reptantibus, & in hac præſertim quæ
modò conſcendenda proponitur. Diximus
magnum eſſe virtutis indicium virtutes alie-
nas videre, proprias non cernere; modò lu-
gemus eodem mortales, virtutes proprias
perpendere ac palpare; ſeſe verò ac vitia de-
fectusque ſuos minimè agnoſcere. Et huius
quidem ignorationis origo abyſſum illam
arbitror eſſe, de qua Sapiens: *Abyſſum & cor Eccl. 42.*
hominum inveſtigavit. Abyſſus vere eſt cor ho- 18.
minis: ſicut enim chaos illud quod com- *Origopro*
menti ſunt Poëta initio mundi extiſſe om- *ma.*
nium rerum confuſarum materiem, quod
veluti ſemina rerum cõtinebat: ita & cor noſ-
trū omnium perturbationū confuſione: radi

SS

ces

ces quoque ac fibras; vitiorum etiam semina; quæ continenter, pullulant & ad mala omnia pertrahunt, comprehendit. Quis hæc rerum farraginem disiunget, distinguet, discerniminabit?

Eius effectus.

2. Alia radix huius mali & intima origo, est vulnus illud quo facultas intelligendi, vitio primi parentis, tamquam telo, confossa fuit. Hinc enim errores infiniti, in auctore suo, primoque principio agnoscendo; Cum cultum atque honores ad teterrimos demones, ad infamia simulacra, toto pæne terrarum orbe translatos, non sine summa admiratione ac dolore videmus. Huc accedit illa mortalium cœcitas turpissima, ad quam pro dolor devenere, ut dicant *bonum malum, et malum bonum; latantur cum male fecerim, et exultant in rebus pessimis.* Ex eodem fonte promanant *ignorantia* quæ in infantibus, ac pueris ne dicam senibus reperitur, item *fatuitas*, ac discernendi difficultas in adultis. In omnibus finis *ultimi* nostræque *beatitudinis* ignoratio. Ignoramus & *media* ac *præsidia* ad illum finem consequendum. Nec mirum: nam & res nostras, quas tractamus, sint ne bonæ vel malæ sapere in dubium vocamus. Rerum naturalium principia, causas, ac naturas attingere vix possumus. Quid mirum, cum & *nostræ* cognitio profusus nos fugiat, aliena mala videamus: in nostris planè cœcutiamus. Huc facit quod

difficillimè primam è terra ac luto manantè
 originem nostram oculis obijciamus; de fi-
 ne atque exitu nostro vt cogitemus in ani-
 mum inducere non possumus; de nobilita-
 tis insignijs ac stemmatibus, lubenter au-
 dimus, eademque leti nobis proponimus;
 gloriam ac memoriam immortalem post
 hanc vitam avide concupiscimus: de pulve-
 re vnde procreati; de sordibus, quæ ex cor-
 poribus nostris excernuntur, de morbis &
 infirmitatibus: de ijs quæ à decessu obven-
 tura sunt, nempe de putredine ac foetore cor-
 porum nostrorum; de ignibus sempiternis;
 de ratione Iudici omnia icienti reddenda, nõ
 modo quidquam seriò in mentem revocari
 non patimur, sed ne ad aures quidem admit-
 timus. Quid dicam de quæstione illa iupre-
 ma in qua summæ rerum & salutis nostræ
 cardo vertitur? Qui salutem assequi velit,
 necesse esse à peccatis longissimè recedat,
 virtutes amplectatur, & opera sibi præscripta
 exerceat. Modò verò homo vitia pro virtu-
 tibus colit virtutes ignorat, & sibi in hac
 ignorantia complacet. Opera autem nulla,
 aut quæ sibi duntaxat bona videntur susci-
 pit. Reprehendi recusat; etsi id fiat, amico
 monenti succenset: scientiæ sanctæ ac cuius-
 vis disciplinæ rudimenta aspernatur; nec
 virtutis aspectum admittit. Quid futurum
 homini tali, qui in hisce tenebris, horrèdam
 rupem

rupem conscendere debeat? Quis non miseratur; cum praesertim lucem, quae ei ad a-

De cogno-
tione sui
propositi-
ones. reatur; cum praesertim lucem, quae ei ad a-
fractus, praecipitia, scopulosque cognoscen-
dos necessaria est, relinuat atque averteatur.
Hunc, perniciem suam quaerere, & ni in-
ventur, brevi futurum, ut de vita & salute con-
clametur, nemo dubitat. Quapropter con-
demnatis hisce tenebris lucem diemque la-
tiores quaeramus. Et ut securi per haec ab-
rupta procedamus ductores, ac bonos genos
aliquos viae gnaros assumamus. At quid pro-
mus dicat audiamus.

Proposi-
tio.

3. Quicumque per hanc rupem gradiatur is imprime
staturat, nihil esse cogno u difficilius cogno uone ja
Hoc ex divinis paginis dicamus necesse est
alioqui tanta est nostra stupiditas, ut cum ea
que clarissima, vix videamus aut credamus
tum sane longe minus, quae obscura sunt co-

Isa. 17.prehendamus. Pravam, inquit Ieremias, est
9. hominis & inscrutabile: & quis cognosceret illud leg-

Difficul-
tas sui
cognos-
cendi. Dominus scrutans cor & probans renes. Mirabile
iuxta & miserabile, hominem abditissima
queque naturae rimari; cor vero quo vivit
spiritum quo spirat; viscera quibus vita sus-
tentatur, inscrutabilia esse, vero certius de-
finiri. Sed in hoc miserabilior, quod cum
se se minimè cognoscat, se se tamen optime
nosse reputet, & documenta de ignorantia
sui prorsus aspernetur. Habet hoc humana
firmitas, ait S. Gregorius, ut plus intueri sibi libet
quod

quod ei in se placet, quam quod displicet. Interroganti quid esset a micillimum Diogenes, nosse se ipsum, inquit, multa enim propter amorem sui sibi quemque iurare solent.

4. Adhuc ductor noster, eam inter iustos & iniustos differentiam esse: quod iusti non sint in investigatione veritatis circa statum animi sui. Iniusti vero vel desistant ab inquisitione veri; vel etiam, (quod deterius est) lucem videre non velint: ne turpitudine sua illos conurbet. Et licet in animis suis turpes existant, malunt tamen turpes esse, modo turpitudinem illam non intueantur; adulationibusque mendacibus acquiescere, quam veritati parere.

De his ita loquitur Sanctus Pontifex Gregorius: *Lib. 5. multa in occulto facientes mala; pro moral.*

bonis, quae parenter laudantur, ab occultis malis, cap. 32. oculos avertunt: talesque se existimant, quales foris

auduntur, non quales intus noverunt. Addit idem ad illa verba: consumen:ur velut à tinea, & rem Lib. 5. mor. cap. plane acutangit: tinea, ait, damnum facit non 18.

sentum. Ita iniqui, quia damna sua considerare Lib. 10. negligunt, integritatem quasi nescientes perdunt. mor. cap. De iustis vero: iste inquit, in hac vita iustorum 22.

labor est, ut semetipsos inveniant, & inventes flendo & corrigendo ad meliora perducant.

5. Ut autem ductoris nostri sententiam ruminemus in via; videamus quam difficile sit ad perfectam nostri notitiam descendere. *4. Pulchra gradatim*

Id enim experimur in rerum male gestarum invenim

6

investigatione. Nonnulli multis diebus; quibusdam & multis mensibus in sese non penetrant. Fieri tamen subinde necesse est, atque utinam non sepius: dumque ratione tandem a se exigunt; vix quidquam deprehendunt; et non dubitent se Deo in multis non satisfecisse. Adeo difficile est de seipso male opinari, nosse delicta sua, malefacta pro suis agnoscere, illa fateri, illa corrigere. Hinc reprehendi possimus negamus: si negare nequimus totum, partem honestiorem admittimus: si nec totum liceat excusare factum; in alios qui consilio, vel exemplo moverunt, vel discipuli tantum sunt, culpam rejicimus: Si auctores ipsi probemur criminis: tum Reus, sed Jus inquit non feci. Societatem nimirum criminis in eiusdem diminutionem ac defensionem adducimus: quasi ij soli peccent, qui soli rem iniquam admittunt, & non qui cum alijs crimina perpetrant. Querimus etiam nos solos reprehendi, ignosci alijs, qui forte magis culpabiles haberi deberent. Quod si soli fecisse deprehendamus, tum ad intercessionem optimam quae videri non potest elapsum confugimus. Quod si & haec repudiatur, tum imprudens & fatua; tum nunquam alias nobis id contigisse & falso fortasse asserimus. Et post multa; difficultatem vitandi malae ponimus. Denique infirmitatem nostram & occasiones mali perpetrandi in patrociniis

tim delicti adducimus. O quot impietatis ne-
 quitieque nostræ præsidia quarimus; quæ
 brevi, demissi animi confusione ac confelli-
 one tolli curarique potuissent! Et hoc totū,
 quod nec nosse nos ipsos; nec maletacta ag-
 noscere faterique velimus. Pessimum verò
 genus eorum, qui nō modò non agnoscunt;
 sed etiam tueri, quæ perperam adiniserunt,
 contendunt. Vnde hoc quæso malum? Ocu-
 los geminos homini Christiano Deus largi-
 tus est. Intellectum & fidem. Oculis gemi-
 nis, hostes gemini, quoad possunt oblitunt,
 amor sui & interna passio. Ille excæcat mē-
 tem, hic obscurat fidem: vt enim in aqua
 turbida faciem nullus videre potest: nemo
 certe seipsum videre clausis rationis oculis,
 aut pulveribus perturbationum oppletis.
 6. Hinc novus occurrit scopulus: novus ergò
 ductor aut bonus genius qui viā non ignoret,
 querendus est, & asciscendus. At quo docu-
 mento viam in hac ardua rupe nobis mon-
 strabit? Accipe tu, quicumque hunc novum *Proposi-*
scopulum perhorrescis cognitio sui inquit per tio secur-
necessaria est, ad orationis perfectionem assequen-
dam, & gradatim ad montis cacumen attingendum.
 Cur ita? Hæc enim sui cognitio optimam *cognitio*
 meditātibus materiam suppeditat. Vult quis *sui pro-*
 meditari de ortu & origine sui? En argumē- *dest me-*
 tum optimè à Beato Bernardo pertractatum *diatribis*
 qui exponens hæc verba Beati Iob. *Homo Lib. secū-*

Nota

Simile

De de cō- natus de muliere brevi vivens tempore, post pau- & fr
 fiderati- ita ait. Considerant tibi quod sis. Occur- inter
 one. tibi inquit homo nudus, & pauper, & miser, cere
 Materiā miserabilis; homo dolens, quod homo sit, erubescere
 medita- quod nudus sit, plorans, quod natus sit; murmurare deij
 tibus sup quod sit homo natus ad laborem, non ad honorem. 8.
 peditat. Homo natus de muliere. Et ob hoc cum reatu: la er
 De nostri vivens tempore: ideoque cum metu repletur multo turar
 origine. miseris; & propterea cum fletu. Verè multus, nem
 De con- corporis & anima simul. Hæc de ortu. Cupit quo
 ditioe lius de eisdem nati statu & conditione ita a
 humani gnoscere? hæc que Hugo de Sancto Victoris m
 generis eleganter describit, in subiectam meditatio am r
 Lib. de nis materiam assumat. Nihil aliud est caro extr
 clauastro qua tanta est societas, nisi spuma caro facta, fragi tet à
 anima. decore vestra. Sed erit quandoque cadaver miseri voca
 & putridum, & cibus vermium. Si diligenter ca- niqu
 fideres, quid per os, & naves & ceteros corpori hom
 meatus egrediatur, vilis sterquilinum nūquam quo
 disti: si singulas eius miseras enumerare velis, quon- cribr
 sit onerata peccatis, irretita vitijs, pruriens concup- Form
 centijs, occupata passionibus, polluta illusionibus, quod
 prona semper ad malum, & in omne vitium pro- cept
 vis, plenam confusione & ignominia invenies. tore
 7. Pulchra quoque consideratio est mis- natu
 De eius- mitatis humanæ, que in hoc speculo notit- seriu
 dem in- notitiæ clarissimè elucet. Utar Beati Be- Deur
 Frimitate nardi verbis. Generalis est humano generi turp
 ria triplex, si diligenter advertimus; nam & fast- laut c
 des sumus ad seducendum; & debiles ad operandum negli

& fragiles ad resistendum. Si discernere volumus inter bonum & malum, decipimur. Si tentamus facere bonum, deficiamus; si conamur resistere malo, deijcitur & superamur.

De morte

8. Hęc sane consideratio nostrique cognitio magnam hominibus sapientiam parit. Illa enim cum tota versatur in inveniendo natura ac conditionis suę principio; tum in finem maximę extremum oculos conijcit: à quo pendet eternę vel beatitudinis vel miserię ac damnationis suę summa. At in mortis meditatione antiqui Philosophi sapientiam reposuerunt. Hęc namque consideratio extremorum, timorem Dei generat; detinet à vitijs; errantem ad iustitię semitam revocat; rectę gradientibus animos addit; denique fatuitatem abijciens, sapientem demũ hominem efficit & virtutibus illustrem. De quo argumẽto meditationem egregiam describit Innocentius Papa tertius in hęc verba.

Formatus est homo de pulvere, de luto, de cinere. *Lib. de vili. cõd.*
 quodque vilis est, de spurcissimo spermate; conceptus in pruritu carnis, in fervore libidinis, in fœtore luxurię; quodque deterius est, in labe peccati; *Cap. 1. lib. 1.*
 natus ad laborem, timorem, dolorem; quodque miserius est, ad mortem. Agit prava quibus offendit Deum; offendit proximum offendit seipsum. Agit turpia quibus polluit famam, polluit personam, polluit conscientiam. Agit vana quibus negligit seria, negligit vilia, negligit necessaria. Fiet sibus ignis,

T
 quæ

qui semper ardet & vrit inextinguibilis. Esca ver-
 mis, qui semper rodit & comedit immortalis: mas-
 sa putredinis, quæ semper foetet & sordet horribilis.
 Hæc Innocentius. Ex quo sic colligo. Si con-
 sideratio mortis sit vera sapientia; eò quòd
 sapientem hominem efficiat; longè magis
 cognitio sui erit sapientia, quæ & mortis con-
 tinuam adducit recordationem; & longè
 plura mortalium oculis obijcit, & in perpetua
 custodia sui constituit.

*De exter-
 nis inter-
 nis que
 defecti-
 bus.*

9. Nam quæ hætenus meditanda tradidimus, externa pleraq; fuerunt. At sui cognitio singula in homine pervadit ac perlustrat; non modò, quæ exterius patent: sed & quæ latent interiùs, & hæc maximè discutit, considerat, animadvertit ac corrigit. Considerat, inquit, an oculus errabundus excurrat, an lingua franos fervet; an auris noxia admittat; an nares odorum illecebris foedentur; an tactus omnem mollitiem aspernetur; an pedes frustra vagentur; an manus otiosa; an eadem iniuste rapiat, & iniuriam inferat; an dentes mordeant carnem alienam; an palatum ciborum delicijs capiatur plùs æquo. Deumque in omnes corporis partes incumbit, ut nulla officio desit, ut nulla in vitium pro-ruat. At non solum: sed eius studium, internum hominem maximè investigat ac rimatur, eiusque sensus corrigit; perstringit cogitationes, quæ sunt sine intellectu; affectus

ones animi cōponit; iudicium quietum reddit. Sed primum eius studium in hoc maxime viget, vt vitia omnia exterminet, & propensiones in malum, prorsus extirpat atque comminuat. Hoc argumentum præclare tractat Beatus Gregorius. *Electi intra sinum cordis, aduersum se quidquid se impugnat, Lib. 10. enumerat. Ibi ante oculos suos, omne quod desleant, cap. 22. coacervant. Ibi quidquid per iram districti iudicis discerni possit, intuentur. Ibi tot patiuntur supplicia, quot pati timent. Nec deest in hoc iudicio, mente concepto, omne ministerium, quod punire reos suos plenius debeat. Nam conscientia accusat, ratio iudicat, timor ligat, dolor excruciat. Hæc Gregorius, & verè: nam ad cognitionem sui pertinet nihil omittere eorum, quæ cuique ex officio incumbunt: & impetus eos, ac propensiones coercere, quæ ad precipitium alicuius vitij, vi sua ac pōdere deducunt atq; inclināt. Io. Verum sapiēti hoc satis non est: etsi enim à se mala omnia remove magni animi sit iudicium, sola tamen malorum absentia ac privatio hominem beatum non facit. Consideret ergo deinde quàm multa in se desiderentur, quàm multa prætermiserit: abesse virtutum decora, quæ in se effulgere oporteret: meritorum segetem requiri, quibus munitus spem caelestium præmiorum concipiat. Hæc commentandi materia nobilissima iuxta ac vtilissima est:*

T a cū

De defectu virtutum.

Compa- cum præsertim sanctorum virtutes heroicas
 ratione nobis proponimus; cum ex eorum fervore
 facta cū ac cursu tepiditatem tarditatemque nostram
 sanctorū arguimus: cum supremi capituli exemplis no-
 exemplis bis propositis, virtutumque eminentiū glo-
 ai feruo- ria, ingratitude nostram ac torporem
 re. condemnamus. Hanc rationem urget Bea-
 tus Augustinus. *Magis inquit cogitare debet,
 quid vobis desit, quam quod vobis adsit. Quod habes,
 cave ne perdas; quod nondum habes, supplica ut ha-
 beat. In quantis sis minor est considerandum, non
 an quantis sis maior. Si enim cogitas, quantum pro-
 cessisti alterum; time tumorem: si vero cogis,
 quantum tibi deest, ingemiscis, curvaris: si humili-
 eris, tutior ambulabis, non precipitaberis non laberis.*

Serm. 59 Hęc Augustinus. Ex quibus omnibus con-
 tat, quàm ijs opportuna sit hęc virtus, hoc
 exercitium, hic gradus, qui mentalibus ex-
 ercitationibus animum excolere & in
 proficere desiderant: meritoque consilium
 hoc ductoris est nobis instar baculi, quod
 hoc tam tardioso ac molesto itinere suste-
 temur, nitamur & à fatigatione vindicemur.
 At boni genij ductoriique nostri quancumque
 dem hætenus consilium fidum ac salutaris
 experti simus, quid suggerat deinde adhibe-
 mus: & novos occurrentes scopulos ac pre-
 cipitia declinemus.

Proposi- II, Propositio tertia. *Cognitio sui hominis
 tio ter- disponit, viamque parat ad Deum invenientem.*
 tia.

agnoscendum, diligendum atque amplectendum.

Ita enim comparatum est, ut qui seipsum, naturam, originem, primasque sui causas rerumque omnium diligenter investigat, consequenter in auctoris notitiam deveniat: nemo enim à se originem trahit; & licet principium quicunque sui, proximamque originem facile inveniat, non tamen acquiescit, donec primum auctorem attigerit. Sic namque solent homines argumentari; parens meus pari conditione, qua ego in hanc lucis usuram intravit; intrarunt & avus, proavus, & maiores. At non in infinitum procedendum est; ergo ad aliquod primum veniendum principium: & hoc Deum esse tandem aliquando deprehendent, ac concludent.

12. Huc pertinet quod studium cognitionis sui & investigatio eiusdem hominem exstimulet, ut inquireat sedulo in quem finem editus sit, & à quo in hunc eundem finem destinatus. Ecquis ille finis, quo vergunt omnia? Ecquæ hominis beatitudo? In quo denique verè beatitas illa consistat? Nulla verò ratio certior veritatis assequendæ de vno ac supremo numine, quam extremorum horum, principij nempe ac finis consideratio. His enim auctor rerum omnium quaeritur & invenitur. Cumque ille ipse idem sit finis, qui & principium omnium; facile conficitur cognitionem sui, hominem veri-

T 3

tatis

Cognitio
sui ad
Deum
perducit.
Consideratione
originis
& finis.

6

tatis studiosum, ad Deum disponere ac dirigere.

*Ex superbia def-
tructio-
ne.*

13. His accedit à primi parentis corruptela hominem temerè extolli solitum: & status ac conditionis suæ cognitione postposita, minimè Deo subijci ac parere. Quæ mentis elatio, genus humanum, à Creatoris sui observantia prorsus avocat & alienat. Et tamè quia *arcta est via qua ducit ad vitam*: demittendæ cervices, collum iugo Christi, (quamvis suave sit illud & benignum) submittendum. Alioquin in illas angustias, humilemque ianuam intrare non possumus; & qui erecto collo penetrare conabuntur, ij sibi cerebrum comminuent. At nihil ita deprimit arrogantiam ac superbiam, atque sui ipsius cognitione qua vilitatem, tenuitatem, & vt ita dicam, nihilitatem videmus, agnoscimus, tangimus, atq; experimur. *Perditio tua ex te Israel: tantummodo in me auxilium tuum*: si enim nobis relinquitur, videbimur nobis ipsi sufficientes: hoc iudicio procedentes, evidenter perdimur, & præcipites in exitum ruimus. Ex nobis ergò perditio nostra. Atq; adeò hoc cognito, quærendus est qui ad salutem manum porrigat, & certis auxilijs insufficientiam nostram suppleat ac fulciat. *Autem est Deus & Dominus* parentisq; omnium, sine quo ne subsistere quidem vult mortalium liceat.

*Ose. 13.
9.*

24. Ea verò sui cognitio è duplici fonte ori-
 tur: alia namque à naturæ nostræ principijs,
 & naturalis nominatur: alia a fide & auxilijs
 cælestibus profluit, & supernaturalis dicitur.
 Naturali cognitione explicanda excelluerūt
 quidam philosophi, sapientes habiti, qui quā-
 tum naturæ vires permiserunt, de miseria hu-
 mana & hominum conditionibus sapientissi-
 mē censuerunt: quamvis multis erroribus,
 utpote fide, divinaque sapientia destituti, doc-
 trinam suam ac monumenta aspersa relinque-
 rint. Audiamus aliquot hac de re differen-
 tes. *Heraclitus* adhuc iuuenis (quod mirum
 est) omnium sapientissimus habitus est,
 quoniam sciebat se nihil esse. *Socrates* existi-
 mabat nihil se scire, præter hoc unum, quod
 nihil sciret; reliquos verò ne hoc quidem
 scire. Id præterea subinde, usurpare sermo-
 nibus solebat. eos qui febricitant appetitum &
 robur amittere: qui verò Principum aulas inhabi-
 tant, mentes & bonos mores perdere; nisi frequen-
 ter animo repetant: nosce teipsum. *Cato maior*
 gravissimus illius temporis, & iudiciosus Po-
 ãra. Cum quis te laudat, iudex tuus esse memento.
 Denique Princeps eloquentiæ, qui & inter
 non vulgares, philosophus recensendus est.
 Ut inquit *Medici*, causa morbi inventa, curationem
 esse inventam putant: sic nos egritudinis causa re-
 perta, medendi quoque facultatem reperiemus. At-
 qui causa omnis mali amor nostri inordina-
 tus

Cogniti-
 onis sui
 origo du-
 plex.
 Ex natu-
 ra prin-
 cipijs.
 Vocatur
 naturalis

Philoso-
 phorum
 sententiæ
 de cogni-
 tione sui.

Tuscul. 3

tus esse dignoscitur & ægritudinis interna
 Virus absconditum. Hoc ergò agnito curati-
 onis maximam partem consecuti sumus.
 Verùm istud in sui amore ac complacento
 contineri, diversis locis idem auctor declarat.
 Suum cuique, ait, pulchrum est. Adhuc neminem
 cognovi Poëtam, qui sibi optimus non videretur. Sa-
 res habet. Te tua, me delectant mea. Nemo ro-
 quam neque Poëta, neque Orator fuit, qui quem-
 quam meliorem, quam se arbitraretur. Hæc ho-
 mine rationis illustrati, viri illi, quid natura
 posset (ita providentiâ divina disponente, ut
 quæ in illâ, præsidia forent cognoscere mus)
 testatum reliquerunt.

Lib. 2.
 euscul.
 quest.

Compa-
 ratur di-
 obus mo-
 dis.

Bonitate
 ingenij.

Stultitie
 gradus.

15. Hæc verò naturalis cognitio sui compa-
 ratur, vel ingenij bonitate, vel experientia
 atque rerum usu. Bonitas naturæ atque in-
 genij subinde iuvat; nōnunquam officit. Sed
 maximè obest iudicij defectus à naturæ im-
 probitate proveniens. Stulti namque se ipsos
 ignorant, & nulli minus sese norunt; nihil
 hominus sapientes videri volunt; Duces ac
 Reges haberi ac prædicari. Et quò quis co-
 rebri vacuitati propior est, eò minus sui no-
 titiam assequitur. Quo quidem in genere,
 gradus quidam numerari possunt. Nō enim
 omnes æquè insani ac demètes. Quidam sa-
 pientes reputantur, quòd circa quædam bene
 iudicent, in alijs planè delirant. Quidam in
 infano sunt iudicio; sed perturbationibus et
 que

que affectibus suis, ita adhaerescunt, ut sensu communi ac iudicio carere videantur. Hoc in testamentis sapientum; hoc in vxoribus deligendis manifestissimum esse, quotidiana experientia comprobatur. Sunt deniq; quidam, ab ingenio optimè instructi, qui planè desipere videntur: idque, vel quia sibi sapientes sunt; vel certè alijs videri, & suopte ingenio, voluntate atque auctoritate metiri omnia volunt; hi subinde adeò abripiuntur æstu gloriæ humanæ, aut desiderijs priorum commodorum, ut omnes qui id vident obtupescant: qui fieri possit, ut tam distona in vnum eundemque hominem iudicia concurrere valeant. Hic bonitas naturæ non deest, deest virtus & compositio perturbatorum, atque affectuum compressio. Sic bonitas naturæ & iudicij eminentia, peruersis affectionibus atque egritudinibus corrupta, in errores gravissimos & ipsa inducitur, & plurimos secum in cæcos scopulos pertrahit atque allidit.

16. Experientia verò rerum magistra nos & attentos facit, & erudit: sapienter quidem; *Experientia.* sed non sine multis concussionibus, casibus infauis, ac depressionibus. Qui diu vivunt, ceteris diutiùs ac sapiùs errant atque errandi occasiones plures inveniunt, & per diversos lapsus discunt, quid sint ipsi, quidve viribus suis possint; infirmitates variæ se produnt,

T 5

dunt,

dunt, denique se nec quidquam posse; imò nec esse quidem fateri coguntur, nisi ab eo qui verè est & esse rebus omnibus tribuit, sustententur ac fulciantur. Accedit omnem cognitionem, quam habere possumus, ab illo rerum conditore pendere, quemadmodum & usum facultatum, quibus cognoscimus, fitque ut longa experientia stupiditas nostra nobis innotescat; tum in defectu recordationis; & memorię turpi lapsu; tum in erroribus incidentibus circa rerum veram apprehensionem; tum in varietate iudiciorum, denique in expressione sententiarum nostrarum, ac reconditarum rerum in memoria sinu. In quibus omnibus tot anfractus, tot errores interveniunt magna cum nostra confusione, ut velimus nolimus, fateri cogamur, in nobis tam multa desiderari, ut cum consummasse videbimur, nondum à limite scientiam ac virtutes salutasse iudicemur.

17. Supernaturalis cognitio alium rivum agnoscit, ex illo nēpe immenso oceano manante, à quo omne datum optimum & omne donū perfectissimum speciali in singulos influxu derivatur. In viti copiosius, in alium moderatiùs, pro ut viti cuique spiritus munera sua diviserit. Hæc verò divina scientia, eò efficacius, clariùs nos ipsos oculis nostris subijcit, quàm cognitio humana: quò sublimitus, ac subtilius, lumen illud divinum illuminat, quam huma-

*Ex celesti dono.
Et supernaturalis dicitur.
Iac. I. 17*

num. Accedit in hoc duplex confluere præsidium; naturæ nempe ac gratiæ, quæ maiorem vim obtinent, quàm naturæ solius, præsertim cum hæc obliuione ac caligine non careat. Idcirco orandus est Deus, vt lucem illam animis nostris immittat, cuius, etiam brevissimo tempore, præsentia ac subsidio, plus assequemur; quàm viribus omnibus totius naturæ adnitentibus, longissimo etiam tempore coniunctis & aggregatis.

18. Hanc notitiam consecuti erant Sancti Viri amici Dei. Abraham, Iacob, David, ceterique sancti eminentes sanctitate homines, exaltus illustrati, quorum voces factis indicant, quid de se, quid de supremo sentiant numine. En eorum orationes & in primis magni illius Abraham: loquar ad Dominum meum cum sim pulvis & cinis. Domine minor, ait Iacob, sum cunctis miserationibus tuis, & veritate tua, quam explevisti servo tuo: & Iob, contra solium, quod vento rapitur; ostendis potentiam tuam, & stipulam siccam persequeris? Dixit Esdras. Deus meus confundor, & erubescor levare faciem meam ad te; quoniam iniquitates nostra multiplicatae sunt super caput nostrum, & delicta nostra creverunt vsque ad caelum & Tobias ingenuiscens cepit orare cum lacrymis dicens: Iustus es Domine & omnia iudicia tua iusta sunt, & omnes viae tuae misericordiae, & veritatis, & iudicium. David vero Sauli.

Probatum
exemplis
sanctorum.

Gen. 18.

27.

Gen. 32.

11.

Iob. 13.

25.

Esdra. 9.

6.

Tob. 3. 20.

1. Reg. 24. 15. Saüli, quem persequeris, ait, Rex Israel? Quem persequeris canem mortuum & pulicem vnum. Hæc iane demisse de se loquendi ratio, ac modestia facile persuadet aliquid in hisce viris fuisse, quod naturæ lumen superaret; ac cognitionem quandam infusam extitisse, quæ scientiam humanam excederet. Quam si sequamur, non allidemur ad scopulos in ascensu huius nostri montis, atque adeo tam abruptæ rupis; in qua hætenus versamur, & ex qua tam difficulter evadimus. Quare cum huius diei sensim accedat terminus. Concludendum est iter, & via terminanda hac vltima propositione.

Propositi- 19. Qui consecutus est sui ipsius notitiã, magnum ad
tio. bene precandum, & cum Deo conversandum, ad
Cognitio tus esse gradum censei debet. Hæc enim cogni-
sui gra- tio hominem spoliât omni fastu ac superbia
dus emi- elatos spiritus deprimit, sentit de Domino in
mens ad bonitate, de se in iustitia. Deinde exiit se
orationis ducia propria; vt norit se miserum, omnibus
culmen indigere, ad alium recurrendum esse: quæ
attigen- subvenire a quo opitulari possit. In eum spectan-
dum. omnes esse coniiciendas, & ad eius ianuam
perpetuò stipem esse postulandam. Ita ergo

Dies ter- factum est vesperè & manè dies tertius quæ
zius crea die omnes aquæ congestæ sunt in locū vnum, vt ariditatis
tionis re- appareret, & terra germinaret herbã virentem, & fru-
rum. lignum pomiferum faciens fructum, & habens vni-
Genes. 1. quodque sementem secundum speciem suam. Terra
itaque

istam cor nostrum esse Christus Dominus declaravit, pulchra illa parabola qua refert exisse, qui seminat, seminare semen suum, & dū seminat, aliud cecidisse secus viam; aliud supra petram; aliud inter spinas; aliud denique in terram bonam. De hac terra remotis aquis loquitur Iſaias. *Latabitur deserta & exultabit solitudo, & florebit quasi lilium: germinans germinabit, & exultabit latabunda & laudans.* Illa p̄sa est, quæ subinde *trigesimum*; alias quæ *sexagesimum*; centesimum denique fructum profert. At aquis, operta nihil proferet: nec enim coli, ararique potest. Quæ verò sint aquæ istæ super terram diffusæ; die præcedenti, quo distinximus aquas, quæ erant super firmamentum, ab his, quæ erant sub firmamento, diximus. Hæ etenim aquæ sunt partim voluptates transeuntes & mobiles, aut etiam stagnantes, in terram cordis corporisque nostri fusæ, ex cœnoſo lacu sædæ libidinis, in quo bufones, & ranæ, serpentes & dracones, vitiorumque monstra delitescunt: partim etiam variæ, pernicioſæ impiæque opiniones, erroresque, cum circa religionis puritatem, tum circa morum honestatem detestandi; perversa denique iudicia quoad res agendas & nostri ipsius notitiam. Hæc quamdiu mentem animumque occupant, spes fructus affulget nulla; excoli non potest animus, nec aratro mortificationis proſcindi. Locus verò vnus

ad

Terra
quid ſi-
gnificet
Luc. 8.
60.
Iſa. 35. 8.

Aquis

6

Mare.

ad quem aquę aggregandę dicuntur est mare. Mare mundum significat, varijs mutationibus, tempestatibus, motibusque obnoxium; plenum piscibus parvis & magnis, qui se invicem devorant. *Hic totus in maligno positus est. Hę omnes aquę putida ac scelerata confluunt, & dimittamus mortuos sepelire mortuos suos.* Dicat ergo Dominus oportet congregentur aquę quę sub celo sunt in locum unum.

Isa. 35. 6

& appareat arida: tum enim terra germinabit, quia scissa erunt in deserto aquę, & torrentes in solitudine, & quę erat arida erit in fœcundum (id est irrigua) & sitiens in fontes aquarum, qui ariditati fœcunditatem importabunt; & quę efficient, ut fructum & semen generis sui unaquęque planta, ac singulę virtutes producant. Hoc profecto continget, si re-

Cultura. mota nostri ignorantia (in qua infiniti errores, subdolę opinioniones, iudicia falsa, tanquam

Fructus. aquę, cordis nostri terram opprimentes, desolantur) terram ipsam solis calore exponamus;

Semen. nostrique cognitione inductam eundem Dei hortum, aut agrum egregie excolamus, & pœnitentię vomere, studioque evellendorum zizaniorum, viticarum, verprium seu pravorum habituum; amoreque virtutis consequendę, proscindamus. Sequetur demum optati fructus, & cum fructibus semina, quę ad posteritatis conservationem, in obsequium divinę maiestatis colliguntur, ac

ac in solum excultum ac fertile sparguntur.

SECTIO TERTIA.

Dies quartus in ascensu montis.

De quarta rupe ignorantia ac cognitione Dei.

1. **R**em arduam aggredimur & rupem conscendimus, ex qua infiniti precipites ruunt; vel imprudentes vel etiã prudentes dataque opera. Nihil enim difficilius, quam sentire & loqui de Deo pro dignitate. Et si enim summa illa maiestas & clarissime iustitię sol, ex natura sua summè illustris sit, & radijs suis cuncta peruadat: desunt tamen oculi tantę lucis capaces: & si quis plus æquo scrutari tantam maiestatem conetur, opprimetur a gloria.

Deus summe cognoscibilis.

2. Nihilominus cum ipse principium sit rerum omnium, ac finis, eoque omnes oculos intendere debeant; qui salutem assequi velint, cum cognoscant oportet. Et sanè cum ceteras res omnes, tum maximè hominem eo fine condidit, vt Deum suum cognoscant ac predicet. Inanimatae res ipsum dignoscere non possunt, nisi instinctu quodam naturæ, quo feruntur ad finem a primo principio destinatum. Ided sapiens dicebat *vniversa* *Prov. 16* *propter semetipsum operatus est Dominus. Hinc illud*

Cognoscitur ab inanimatis.

Psal. 148. Illi creaturæ insensibiles audire videntur
8. quia, ignis, grando, nix, glacies, spiritus procellarum,

Psal. 146. qua faciunt verbū eius. Qui dat iumentis escam op-
9. forum & pullis corvorum invocantibus eum. Et,

Psal. 146. cūli omniū in te sperant Domine, & tu das illis es-
9. cam in tempore opportuno. aperis tu manum tuam

A brutis. & implet omne animal benedictione. eodem mo-
do cognouit bos possessorem suum & asinus profes-

Isa. 1. 3. Domini sui. Cognouit ergo creaturæ musa
Creatorem suum, sed impetu quodam natu-

re ingenito, quem ipse rerum omnium au-
tor illis indidit vt ab omnibus, qui rationis
sunt compotes, ipse parens & architectus
omnium possit agnosci.

3. Prædicant tamen creaturæ omnes sinum
Creatorem & illi iubēti promptè obediunt.

Creau- ve omnes Cali enarrant gloriam Dei & opera manuum eius
laudant annuntiat firmamentum: dies diei eructat verbum,

Creato- nox nocti indicat scientiam: non sunt loquela neque
rem. sermones, quorum non audiantur voces eorum. Ha-

bent enim & astra, maximè verò lumina
la duo illustria sol ac luna voces suas: habent
& dies & nox. Habent & oues & boues au-

culæ & anseres loquelā suam. Nimirum. In-
terroga iumenta, ait Iob, & docebunt te & volu-

tilia cali & indicabunt tibi. Loquere terra, & res-
pondebit tibi; & narrabunt pisces maris. Quis
morat quod omnia hæc manus Domini fecerit. Hæc
sapientissimè Iob, cuius oculi perspicaciores, so-

lem hunc lucentem in creaturis eiusque re-

radios & dignoscere, & sustinere poterat. In
 visibilia enim Dei, a creatura mundi per ea que facta
 sunt, intellecta conspiciuntur. Ergo non tantum
 hæc invisibilia, nempe ea, quæ de Deo
 eiusq; gloria, divinæ paginæ referunt; in auc-
 toris sui ferri, sed et nos maxime etsi nobis
 caligant oculi, in illius maiestatis cognitionem
 venire possumus. Quod si non veniamus, non
 est defectus deprædicantium divinas laudes
 creaturarum: sed quia non advertimus & a-
 lijs intenti, ea que salutis nostræ sunt, quæ-
 que Dei gloriam spectant, negligimus.

4. Obediunt verò cuncta maiestati illi, &
 verbo eius obsequuntur. *Quis est hic* (aiebant *Matt. 8.*
 illi, de quibus Beatus Matthæus) *quia & vèti 28.*
& mare obediunt ei. Et quidem obediunt or-
 dinario naturæ suæ cursu & propensione *Iosue 10.*
 postpositis. Ad vocem enim Iosue sol stetit, *12.*
 nec ultra progressus obediit conditori si o,
 voluntati servi sui obsequenti. Precibus quo-
 que Ezechie, non modò sol, qui rapidissi-
 mum cursum circumagit, loco stetit; sed
 etiam retrocessit ad decem gradus in horo-
 logio Achas, hoc est ad decies centena &
 nonaginta, quinque millia Italica, cum sex-
 centis sexaginta novem ac nonnullis minu-
 tis. Ignis in fornace babylonica *tres Hebræos Daniel. 3.*
Sydrach, Misach & Abdenago omnino non tetigit, ne-
que contristavit neque quidquam molestiæ intulit. *50.*
 Deo actionem suam removente, sine qua
 nihil

V

nihil

nihil moveri potest, & cui omnia obediunt
obediunt, inquam omnia, si solam hominis
liberam quidem, sed perversam voluntatem
tantæ potentæ repugnantem excipias.

*Equum
est vi ab
homine
cognosca-
tur.*

5. Quod si cuncta tuo modo Deum suspi-
cunt ac venerantur; & ea quidem, quæ in
subsidium tantum hominis condita sunt: no-
ne potiori iure, ut ipse homo Deum suum
querat, cognoscat, amet ac veneretur, ratio
naturaque ipsa postulat? Sanè nos teneri De-
um querere, investigare ac cognoscere, lex
naturalis ipsa demonstrat; quæ vult parentes
à filiis agnosci, iisdem deferri, eos diligi, ac
honorari. Dicitur eadem, ab eo petenda al-
imenta ac subsidia, cum corporis, tum animæ,
à quo originem traximus. Verùm quis sub-
sidium petet ab eo, quem minimè cognoscit?
Querendus ergò est & adorandus, ut primum
principium; amandus ut pater; timendus
ut iudex.

*Hoc Deus
cupit.*

6. Hoc ipsum rerum Conditor à nobis exigit
& cognosci desiderat. Idcirco enim nos con-
didit, ut eum cognoscamus, amemus, & eius
beatitudinis efficiamur participes, idque peti-
tè per Prophetas suos, testatum reliquit.
*Vacate & videte, ait, quoniam ego sum Deus, & ex-
altabor in gentibus, & exaltabor in terra: & non glo-*

*Psal. 45. rietur sapiens in sapientia sua: & non gloriatur
II. fortis in fortitudine sua: & non gloriatur dives in
Iere. 9. divitijs suis: sed in hoc gloriatur, qui gloriatur, sibi*

23.

re & nosse me: quia ego sum Dominus qui facio mi-
sericordiam & iudicium & iustitiam in terra. A-
gad Oseam verò, misericordiam, ait, volui & Ose. 6. 6.
non sacrificium; & scientiam Dei plusquam holo-
causta. Nosse te, ait Salomon, consummata ius- Sap. 15.
titia est, & scire iustitiam & virtutem tuam, radix 3.
est immortalitatis. Quod cum homines attin-
gere non possent, & vix quidquam de divi-
nis rebus assequi, immensa illa Maiestas fi-
lium suum ad nos mittere dignata est, naturâ
nostrâ vestitum, quò facilius & exemplo &
doctrinâ, incomprehensibilia illa mysteria
caperemus. Deum, ait nemo vidit unquam: vni- Ioan. 12.
genitus filius qui est in sinu Patris ipse enarravit no- 18.
ta. Et ei quidem credimus, tum quia Deus
est; tum quia à Patre procedit & novit om-
nia; tum denique quia Patrem vidit, & ex
certa scientia atq; experientia de divinitate
loquitur. Hinc ipse Christus dicebat. Nemo Ioan. 6.
venit ad me, nisi Pater meus qui misit me traxerit 44.
me: Non quia patrem vidit quisquam, nisi is, qui
à Deo est. Hic vidit Patrem. Denique scimus quo- Ioan. 5.
nam Filius Dei venit, & dedit nobis sensum: ut co- 20.
gnoscamus, & simus in vero Filio eius. Hic est ve-
rus Deus & vita aeterna.
 7. Constat ergò de voluntate divina, quòd
velit, (vt etiam equum est,) agnosci: sed *Præcipit,*
hec satis: verùm id ipsum mandat ac præ- *etiam.*
cepit severissimè, & quidem cum intermi-
ttatione aeternæ damnationis. Ite, ait Apосто-
 lis

Mar. 16. 13. *lis, in mundum vniversum, p radicate euangelium
 omni creatura: qui crediderit & baptizatus fue-
 rit saluus erit. Qui verò non crediderit conde-
 nabitur.* Ex quo constat diuinę voluntatis ef-
 fe, vt ipse ac eius mysteria nobis innotescerent
 ideò enim Apostolos, ad nos, cum amplissima
 potestate destinant, eisq̃ mandat, vt omnia
 doceant & salutis præsidia exponant ac conse-

7. 104. 4. 7 *rāt. Omnis qui diligit, ait D. Ioannes, ex Deo na-
 tus est & cognoscit Deum: qui autem non diligit,
 non novit Deum; quia Deus charitas est.* Argu-
 mentū S. Apostoli tale est. Nemo, qui Deum
 non diligit, qui ex Deo natus non est, labo-
 re assequi potest: at qui non cognoscit Deum
 minimè potest diligere (quis enim amare
 rit quem non noverit) nec ex Deo nasci po-
 test: ex cognitione enim hæc vita nascitur.

104. 1. 12. *ita idem Beatus Ioannes testatur Quis
 autem receperunt eum, dedit eis potestatem
 Dei fieri, his qui credunt in nomine eius, ergo
 Deum non novit, nunquam salutem aliquam
 poterit.*

8. Et hæc vsque adeò vera sunt; vt etiam
 nulla cuiusquam culpa, ignorantia illa acci-
 deret; vti in pueris videre est: nemo tamē
 aut sine baptismo, aut sine fide in adultis
 salutis portum possit attingere. Baptismus
 enim hominem sanctificat, & virtutes ad
 salutem necessarias infundit.

Nemo salutem 9. Addo tantopere cognitionem Dei

cessa
 cari p
 tissim
 diato
 Iesū
 delib
 Chri
 culpa
 quod
 medi
 posit
 haben
 cari p
 ma ve
 ris; à
 rum n
 rit a
 tili m
 nation
 tionis
 que n
 Sequi
 suo, n
 adipe
 quod a
 ignora
 10.
 & cha
 valet.
 gentj e

NV
 21

cessariam esse, vt adultus nullo modo iustifi-
 cari possit sine cognitione vnus Dei, ac San-
 tissimæ Trinitatis, & fide expressa vnus me-
 diatoris Dei & hominum, hominis Christi
 Iesû. Quod non tantum de Ethnicis & infi-
 delibus videtur asserendum; sed etiam de
 Christianis, qui ista mysteria, etiam sine sua
 culpa, non callent, vbi enim peccatum ali-
 quod lethale admiserint, si hac cognitione
 mediatoris careant, opportuna media ac dis-
 positiones ad iustitiam recuperandam, non
 habent. Ratio huius est. Quia nemo iustifi-
 cari potest sine dispositione ad gratiam; pri-
 ma verò preparatio est, nosse quem offende-
 ris; à quo gratiam ac remissionem peccato-
 rum reposcas ac recipias; & cuius eam me-
 ritis assequaris: at qui ignorat Deum ac Sãc-
 tissimam Trinitatem, mysterium itẽ incar-
 nationis ac mediatoris gratiæ, ac reconcilia-
 tionis auctoris, hac dispositione vti nõ potest,
 quæ nobis vt necessariũ mediũ proponitur.

Sequitur ergò hominẽ mansurum in peccato
 suo, nec reversurum ad eum, à quo iustitiam
 adipisci poterat. Atque aded verum esse
 quod ab Apostolo dictum est: *Si quis autem*
ignorat; ignorabitur.

10. Huc facit; quod sine habitu fidei, spei
 & charitatis beatitudinem attingere nemo
 valet. Nemini enim his divinis habitibus ca-
 tenti debita est merces ac lumen celestis

*assequi
 potest si-
 ne Dei
 cognitio-
 ne.*

*Neminẽ
 salvari
 sine co-
 gnitione
 mysterii
 Sanctissi-
 mæ Tri-
 nitatis
 & incar-
 nationis.*

*1. Cor.
 14. 32.*

V 3

glo

Gloriæ. At habitus isti divini sine sacramētis, aut certè sine prævijs exercitijs harum virtutum, non infunduntur; exercitia quoque harum virtutum elici non possunt sine cognitione Dei, & filij eius Iesu Christi Domini nostri. Sequitur ergò neminem ad ultimum salvari posse (etiamsi absq; sua culpa huiusmodi mysteria ignoret) si cognitione illa careat, qua Deum necessarium medium ad iustitiam recuperandam assequendamque salutem, & esse, & prædicari voluit. Hinc dicitur Christus Dominus. *Hæc est enim vita*

Ioan. 17.

3.

æterna ut cognoscant te solum Deum, & quem misisti Iesum Christum. Quid si qui non cognoscant? Quamdiu non cognoscunt carent vita, nec æternam adipiscuntur, nisi eum cognoscant, qui petenti dat vitam æternam. Qui enim non crediderit condemnabitur, sed credere non potest, qui non cognoscit hanc doctrinam; quam Apostoli, evangelij & epistolis totis confirmare, & penè aliud nihil, consti-

Ioan. 20.

30.

sunt. Hinc Beatus Ioanes concludens evangelium ita ait. Multa quidem & alia signa fecit Iesus in conspectu discipulorum, qua non sunt scripta in libro hoc: hæc autem scripta sunt, ut credatis, quia Iesus est Christus filius Dei, & ut credentes vitam habeatis in nomine eius.

II. Magnus sanè hominum defectus est hac parte. Pereunt infiniti, & quidem maior pars mortalium, cum propter ignorantiam

tiam eamque penè solam rerum fidei. Nos
 in rupe permolesta versamur; gradatim pro-
 cedamus & consideremus, quàm difficile sit
 ex hoc præcipitio homines eximere. Qui-
 dam enim sine culpa quidem sua, auctorem
 nature ac gratiæ ignorant planè, & hi dignif-
 simi sunt commiseratione. Hos vt salvaret
 Dominus Iesus è sinu Patris, & gloria ma-
 iestatis ad nos descendit, vt tamquam Pastor
 optimus in caulam suam humeris proprijs,
 errantes oves reportaret. *Alias, inquit, oves*
habeo, quæ non sunt ex hoc ovili & eas oportet
me adducere, & vocem meam audient, & fiet vnus
ovile, & vnus pastor. Gentiles intelligit, quos
 prædicatione sanctorum Apostolorum ag-
 gregavit, & quotidie aggregat; cum
 in varijs mundi partibus, tum in Indijs
 orientalibus, & occidentalibus. Hæ animæ
 perirent sine lumine prædicationis: non
 quòd iniustus sit Dominus, qui damnet in-
 nocentes: sed, tum quia per reatum primi
 parentis iustitia exuti sumus, (qua absente
 salvari non possumus, hæc est enim lex vni-
 versalis. *Nisi quis renatus fuerit ex aqua & spi-
 ritu sancto non potest introire in regnum celorum.*)
 tum quia fragiles sumus & vix sine peccati
 noxa diutius stare, nedum perseverare pos-
 sumus. Hinc fit, vt non pauci proprio reatu
 æterna pœna mulctentur; cæteri qui culpa
 propria carent, visione beatifica privabun-
 tur.

*Gradus
 ignorantia & co-
 gnitionis
 Dei.*

Ioan. 10.

*Ignoran-
 tes cur
 damne-
 tur.*

Ioan. 3. 3.

tur sine alia pœna sensibili. Accedit non
 nullos excusari non posse à culpa, ratione lu-
 minis naturalis, quæ in Dei vnius cognitio-
 nem, vt diximus, deducit. Vnde Rex David
Psal. 4. c. *Multi, inquit, dicunt, quis ostendit nobis bona tua*
addit: signatum est super nos lumen vultus tui Do-
mine. Vnde si quod in se est, homines face-
 rent; Deus non deesset officio parentis, &
 salutis præsidia non negaret.

*Ignorantes
 spontanei
 gradus
 secundus.*

12, Alij sponte claudunt oculos ne iustitiam
 solem obortum videant; & quamvis illum
 agnoscere faterique nolint; coguntur tamen
 veritatis efficaciam in animo aliter quàm dicunt
 sentire; maximè ob vehementiam luminis
 naturalis, ac divini in oculos etiam cæcos ir-
 ruentis. Tales arbitror esse omnes Atheos
 nostri temporis & Machiavellistas, qui sepon-
 nunt libertatis, & commodorum carnis
 causam, Dei notitiã; donec in infernas domos
 veniant. Tunc velint nolint, fateri Dei mi-
 seriam, vi verberum, & ignis intolerabilem
 scutica cogentur. Verba hæc sunt Divi Pauli
Rom. 1. *Revelatur ira Dei de celo, super omnem impietatem,*
18. *& iniustitiam hominum eorum qui veritatem Dei,*
in iniustitia detinent; quia quod notum est Dei,
manifestum est in illis; Deus enim illis manifesta-
vit. Quis enim credet sapientes Philosophos,
falsitate simulacrorum cognitã; visis tot de-
vini Numinis argumentis ac indicijs, vnum
verum omnium auctorem penitus ignorare?

Quis credet Atheos nostros ignorare dissimulationem suam, nec sentire in veritate de vno orbis vniversi Rectore? At clarè non cognoscunt; ita est. Sed vnde hæc obscuritas? eis profectò hæc accidit, tum propter aversionem spontaneam improbæ mentis à Deo: tum propter amorem rerum creaturarum & voluptatum illecebras, spesque magnas dignitatum opumque obtinendarum. Non obscure tamen eos perspicere, affulgente cælesti eorum mentibus lumine, eorumque conscientias exulceratas stimulante, dubitandi nulla subest occasio. Sic eos Beatus Paulus ignorantiâ statuit laborare, vt tamè sint inexcusabiles, imò & maximè culpabiles; quia Rom. 1. cum cognovissent Deum (ait,) non sicut Deum 21. glorificaverunt, aut gratias egerunt; sed evanuerunt in cogitationibus suis: & obscuratum est insipiens cor eorum: dicentes enim se esse sapientes, stulti facti sunt. Et mutaverunt gloriâ incorruptibilis Dei, in similitudinem imaginis corruptibilis hominis, & volucrum, & quadrupedum & serpentum. Ex quibus colligere est, hos sapientes, non tam ex ignorantia cæcutire, quàm studio & malitia perversis animi affectionibus actos. Vnde addit Apostolus. Propter quod tradidit illos Deus in desideria cordis eorum, in immunditiam. Abrepti enim immundæ cupiditatis desiderijs, voluptatem honori divino prætulerunt, & affectata ignorantia Deum videre noluerunt;

V s . ne

Iob. 21. ne quod, amore perverso, complectebantur
17. deserere cogentur. De his loquitur Iob.
 Qui dicebant Deo: *recede à nobis, scientiam viarum
 tuarum nolumus.* Quasi dicat. Si tu desiderij
 nostris votisque subscribere velles, non de-
 tractarem scientiam & cognitionem tuam
 sed quia legem ac doctrinam optatis nostris
 contrariam profers, *scientiam viarum tuarum
 nolumus.* Hactenus de Atheis & ignorantibus
 spontaneis.

Gradus 13. Alius gradus inter Christi alumnos re-
 tertius. peritur. Quidam enim valde ignari, parum
Christia- intelligunt quæ loquuntur. De Deo nunc vera
notū stu- nunc falsa; modò decenter, modò absurde,
piditas. solo naturæ instinctu, & sine discursu sermo-
 cinantur. Ad singula, Dei nomen, numenq;
 usurpant: eum esse misericordem, iustum,
 malorum vindicem. Interea si quid impre-
 dentes faciant, si quid temerè, si quid libidi-
 nose agere decernant, ita statuunt se quod
 Deo placuerit, facturos; & cum fecerint,
 statuunt Deum ita voluisse; sicque impru-
 denter ad graves scelerum scopulos allidunt,
 & planè contraria dictis perficiunt. De his
 ita Dominus. *Non omnis qui dicit mihi Dominus,
 Domine intrabit in regnum caelorum, sed qui facit
 voluntatem patris mei, ille intrabit in regnum cae-
 lorum. Et: populus hic labijs me honorat; cor au-
 tem eorum longè est à me. Huc spectant hære-
 tici qui falsa pro veris credunt, de Deo spe-*
 ciosa

Matt. 7.
21.

ciosa proloquuntur; turpissimè tamè in quibusdam hallucinantur, quod & in antiquis Hereticorum & nostri temporis hæreticis perspicuum evadit. Hos omnes redarguit Salomon, *Vani sunt omnes homines in quibus non est scientia Dei.* Sap. 13. 10. *Isaias quoque: cognovit bos possessorem suum & asinus præsepe Domini sui. Israel autem me non cognovit & populus meus non intellexit.* Isa. 1. 3. Plalmographus verò. *Convertatur peccatores in infernū; omnes gentes quæ obliviscuntur Deum.* Psal. 9. 18. *Et Christus Dominus: multi dicent in illa die. Domine Domine, & tunc confitebor illis; quia nunquam novi vos; discedite à me omnes qui operamini iniquitatem.* Matt. 7.

14. Quartus ignorantia gradus subinde ex defectu instructionis oritur, sine malitia tamen; & qui hac laborant sanè venia digni videntur: subinde etiam ex malitia proveniunt. Nam etsi fideles sint; fide tamen rard utuntur, & fidei scientiam in praxi rejiciunt: humanas & politicas rationes sequentes, ab inspirationibus divinis mentem avocant, conciones & bene monentes fugiunt, eosque ridet ac sub sannant. De his dici potest cum Beato Paulo: *Animalis homo non percipit ea quæ sunt spiritus Dei. stultitia enim est illi; non potest intelligere, quia spiritualiter examinatur.* I. Cor. 2. 14. Multi tales reperiuntur præsertim addicti ventri & libidini: sunt enim planè animales, spiritum non habentes, & uti animale & spiri-

Spirituale dividuntur inter se: ita & Spirituales
& animales: hi interrogentur de spiritualibus,
non respondent; quia non magis ea capiunt, quam
si spiritum non haberent. Intellectum ha-
bent, spiritum Dei, qui spiritualia excipiat
ac discernat, ostendant se minimè habere

Iere. 4.
22.

omnia divina ac humana in risum & iocos; in
nugas & scurrilitatem convertunt. Eos Iere-
mias redarguit acriter. *Quia stultus populus me-
us me non cognovit: Filij non sapientes sunt & vecor-
des.*

Ephes. 1.
10.

Beatus Paulus huiusmodi spiritum mundi
exhorrescens pro Ephesiis orabat. *Non cesso,
inquit, gratias agens pro vobis, memoriam vestri
faciens in orationibus meis: ut Deus Domini nostri
Iesu Christi, Pater gloria, det vobis spiritum sapi-
entia, & revelationis in agnitionem eius.* Sine hoc
utique spiritu, spiritualia non penetrant, &
verbum Dei non capit in animis nostris. Et

Gradus hæc quidem quæ hæctenus diximus, ad vespe-
ram huius diei pertinent, nunc ad luciferam
Cognitio accedamus.

fidei seu 15, Alij ergo (qui gradus est quintus) fide
scientia utuntur, & actiones suas ex fidei principijs
viarum dirigunt, vocaturque illa cognitio scientia vi-

Domini. arum Domini à Iobo. De hac loquitur etiam
Iob. 21. Sanctus Ioannes. *In hoc cognoscimus, quoniam*

14. *cognouimus eum, si mandata eius obseruamus.* Et
1. Ioa. 2. Oseas Propheta. *Viuificabit nos post duos dies, &*

3. *in die tertia suscitabit nos, & viuemus in conspe-*

Ose. 6. 3. tu eius, scimus sequensurque ut cognoscamus De-

um

minum. Tribus enim diebus seu sacramenti
 penitentiae partibus, contritione, confessio-
 ne, & absolutione suscitatur peccator; satis-
 faciendo verò pro peccatis praeteritis, vi-
 vere incipit, & Dominum sequitur crucem
 baiulantem, sensimque crescit in scientia via-
 rum Domini. Item *miserencordiam volui & non*
sacrificiũ, & scientiam Dei plusquã holocausta. Per *Ose. 6. 6.*
 scientiam Dei intelligit obedientiam, quæ
 comprehendit cognitionem diuinæ volun-
 tatis, & executionem eiusdem. Regius Pro- *Psal. 53.*
 pheta sic loquitur. *Deus de celo prospexit super-*
3.
filios hominum, vt videat si est intelligens, aut requi-
rens Deum. Illi namque verè intelligentes sunt,
 qui Deum requirunt, eiusque nãcãta obser-
 vant. Ista est scientia viarum Domini: nam
 mandata Domini, actiones, exempla, vesti-
 gia, virtutes quas nobis proponit imitandas,
 viæ Domini sunt, & *via eius via pulchra, & om-*
nes semitæ illius pacificæ. Qui has vias cognos- *Prover. 3.*
 cunt, observant ac sequuntur; scientiam via- *17.*
 rum Domini (quibus ad cælum ascenditur;
 quibus in hac vita aditus ad consortium cum
 Deo ineundum paratur) affectu sunt. Gra- *Ioan. 12.*
 diamur nunc ulterius; *ambulemus dum lucem* *35.*
habemus vt non tenebræ nos comprehendant.
 16. Sextus ergò gradus vocatur sapida sci-
 entia, vno verbo Sapientia. De hac loquitur
 sanctus Ioannes. *Scimus quoniam filius Dei ve-*
nit, & dedit vobis sensum vt cognoscamus, & simus *Sapientia*

I. Ioa. 5. in vero filio eius. Et Salomon: Creavit illis scientiam spiritus, sensu implevit cor illorū. Et Christus
 20. Eccle. 17 Dominus. Confiteor tibi Pater Domine cali & terra, quia abscondisti hæc à sapientibus, & prudentibus
 6. Matt. 11 & revelasti ea parvulis. Dicebat B. Augustinus,
 25. fac precor me Domine gustare per amorem, quod
 In medi. gusto per agnitionem: sentiam per affectum, quod
 sentio per intellectum.

Vt differt 17. Sapientia namque à priori gradu sic differt, quod prior cognitio fidei lumen non excedit: sapientia aliquid amplius continet, vel gratiæ actualis Dei amicum visitantis, vel certe amplioris cognitionis, ex amore ardentiori excitatæ. Deinde cognitio fidei, obscurior est; sapientia illustrior. Illa non semper supponit charitatē: hæc omnino charitatem continet; Illa incipientibus propria est: illa proficientibus, & perfectis. Illa sine sensu & affectu graditur; hæc comites habet saporem & sensum omnium virtutum & deliciarum spiritualium. Illa ante charitatem nascitur: hæc charitatem sequitur; & eandem charitatem, à qua nata est, perpetuò generat, nutrit, & auget. Hanc amemus à iuuentute

Sap. 8.2. te nostra; hanc cum Salomone queramus. Illa est bis sponsam assumere. quia amplissimos thesauros secum adfert, & ditat diligentes secula. S. Hieronymus, in illa verba, si quaesieris eam quasi pecuniam. Qui, (ait,) thesauros effodit, terram Prev. 2. reijcit; foueam in altum facit; sedulus insistit donec inueniat

inveniat quod quærit: sic qui thesauros sapientie invenire desiderat, omne pondus terrenum à se rejiciat, in se fossam humilitatis faciat, nec quiescat, donec inveniat. miseratione dignum esset; si cum in remota aliqua regione, infinita vis esset pretiosorum lapillorum, atque gemmarum; indigenæ ad eò rudes ipsi pro vilibus faxis in structuram domorum uterentur. Et hi quoque merito compassione digni sunt, qui cum sapientiam habeant ad manum ipsa enim clamurat in plateis, si quis diligit sapientiam ad me declinet, & illam inveniat, & cum invenit beatus erit, si tenuerit eam, illam tamè minoris faciant, quam lapillos & terram rubeam: & cum toti sunt in quærenda pecunia, nihil operæ ponant in quærendis & inveniendis illis opibus, quæ argento, auro, regnis & sedibus, estimatione ac dignitate longè præstant.

Simile

Prov. 21.
6. &
cap. 8. 1.

18. Septimus gradus vocatur scientia Sanctorum de qua ita sapiens. *Iustum deduxit Dominus per vias rectas & ostendit illi regnum Dei Sap. 10. & dedit illi scientiam Sanctorum.* De Jacob proficiscente in Mesopotamiam ad Laban hæc dicuntur. *Nobis verò scripta sunt: quæcumque verò scripta sunt, ad nostram doctrinam scripta sunt, ut per patientiam & consolationem scripturarum Asperam habeamus.* In rupibus versamur, in quibus multi anfractus, Mæandri, præcipitia, loca abrupta; quærimus ergò ducem qui nos ducat per vias rectas, ut possimus ad montem per-

Gradus
Septimus
Sap. 10.
Scientia
Sanctorum
Rom. 15.

pervenire, ubi videamus regnum Dei, et
addiscamus scientiam sanctorum: & dicere
possimus cum Apostolo, nobis revelavit per

1. Cor. 2. Spiritum Sanctum: Spiritus enim scrutatur etiam
10. profunda cordis. Verumtamen existimo omnia de

Philip. 3. mentum propter eminentem scientiam Iesu Christi
8. Domini mei. De eadem idem Apostolus scribit
Colossensibus. Ideo nos ex qua die audimus,
non cessamus pro vobis orantes, ut impleamini
agnitione voluntatis eius, in omni sapientia & intel-
lectu spirituali, ut ambuletis digne Deo per omnia
placentes.

Collo. 1. 19. Hęc scientia, etsi à sapientia distinguitur
9. non videatur; quia & sapida scientia est, et
ut à sapi- ex fonte spiritus procedit: nihilominus &
entia di- in dono sapientiæ, & scientiæ gradus quidam
stingui- sunt: alij plus habent alij minus: multi tamen
ant. que nunc vivunt insigni prudentia ac sapien-
tia præditi: at nihil ad Sanctos Patres: qui
Deo familiares, scientia cælitus insula esse
celluerunt; quales omnes fundatores Or-
dinum, qui Spiritu Sancto suggerente, leges
ac constitutiones sacrosanctas alumnis suis
reliquerunt. Quales & sancti Doctores
Basilii, Chrysostomus, Gregorius vterque,
Nazianzenus & Nilssenus. Idem inter Latinos
Gregorius magnus, D. Augustinus, Ambro-
sius, Hieronymus & similes. Quorū moni-
menta spirant pietatem. Et de Bernardo
constat, ipsum plus è monte orationis, quam
Par-

Parnassi, hausisse scientiæ.

20. Vocatur autem scientia sanctorum; quia *Cur sci-*
solis Dei amicis, eisque interno affectu con- *entia sac*
unctissimis confertur, ita loquitur Christus *torum*
 Dominus Apostolis suis. *Vos autem dixi ami-* *appellata*
cos: quia omnia quaecumque audivi à patre meo, *Ioan. 15.*
nota feci vobis. Apostoli namque egregie sanc- *15.*
 ti erant, præsertim post emissum spiritum,
 quæ sanctitas dispositio erat ad divinam hæc
 scientiam augendam. Vnde illis Christus
 promittit. *Paracletus Spiritus sanctus quem mit-*
tet pater in nomine meo, ille vos docebit omnia, & *Ioan. 15.*
suggeret vobis omnia, quaecumque dixerò vobis. *15.*

Quare qui hanc scientiam appetit, odisse
 debet cane peius & angue, quidquid Deo
 displicet. Egregiam deinde sanctitatem cõ-
 parare. Dehinc singulari erga Deum amore
 ferri; cum eximia resignatione, qua in om-
 nibus divinæ voluntati acquiescat: nudusq;
 in omnibus rebus, coram Deo appareat nec
 reperiat quid proprium, sive voluntatis,
 sive iudicij, quod Deo sapientissimo repu-
 gnet.

21. Ethic quidem non consideratur, an *In quibus*
 isti amatores divini numinis, nobili profa- *illa con-*
 pia oriundi: an præclare litteris exornati; *sistat.*
 sed si egregia sanctitate præfulgeant, sive sim-
 plices, sive idiotæ sint, hanc scientiam asse-
 quentur: quæ quidem in hisce fructibus po-
 tissimum elucefcit. Atque imprimis illi mo-
 dum

X

I. Frac-
tus.

dum ac rationem quamdam internè per-
spectam habent, eamque familiarem, cum
innata ad virtutem propensione, qua & ode-
rint vitia omnia & occasiones peccandi dili-
gentissimè fugiant, eadem propulsent: vel
etiam, tentationes, providentia quadam elu-
dant atque extinguant. Mirabilis Deus in
sanctis suis; in pueris, in puellulis, quæ se
mundum ac vitia expugnarunt, ut prudens-
tissimi quidem mirentur, rationes & modis
quibus noverint evadere horrenda quadam
præcipitia, propositis occasionibus, quæ re-
sapiantissimi quidem aut evitare aut super-
re valerent. Exemplo sunt Sanctæ; Luca,
Agnes, Catharina. Et ferè nostro a vo
Catharina Senensis, Maria de Ognies, Lu-
gardis & similes, quæ longè cautius ma-
que solertia ac prudentia peccatis etiam le-
vissimis: quàm multi prædocti gravissima
sceleribus restitisse dignoscuntur.

22. Alter effectus huius scientiæ est, excelsus
Fructus, lens quidam ac sensibilis amor, constans, fo-
amor sin- tis, ardens erga divinam Majestatem, quan-
gularis. tanti faciunt, ut malint, quidquid rerum
perdere: quidquid poenarum est incurere,
quàm ab eius amicitia desciscere; aut eam
in minimo lædere. De quo sponsus in can-
ticis. *Fortis ut mors dilectio, dura sicut inferna*
Can. 8. 6. emulatio: lampades eius, lampades ignis atque
flammarum. Aqua multa non potuerunt extinguere

charitatem, nec flumina obruent illam. Hic effectus duo continet, amorem cum affectu singulari, nec sine sensu propensio in tantum amatorem, qui & pater & sponsus ei, & omnia in omnibus est: alterum est conformitas voluntatum, ut quidquid ille velit: & quo modo; & quando planè idem, homo completi atque exequi paratus sit.

23. Tertius effectus huius scientiæ, est discretio spirituum. Norunt etiam tales idiotæ: unde ventus, & impulsus interni veniant, an à concupiscentia; an à natura; an à malo, bonove spiritu. Et quemadmodum agni inter mille oves, matrem; & oves inter greges pastorem discernunt & agnoscunt. Et qui vina probant ac peregulant ac delibant ex arte, norunt ex quo fundo nascantur: sic & iste animæ, mammillâ Salvatoris ex gustu discernunt, & unde, & quo res vergat illic cognoscunt. Huic enim discretioni, adiunctus est eximius quidam timor Dei, quo perpetuo etiam in minimis stimulantur, ut in excubijs agant, & quasi ex specula prospiciant adventum hostis. Nec facile quidquam admittant, quod non ante benè discussent. Nulli ianitores in urbibus finitimis ita advenas excutiunt, ac merces invehendas examinant, sicut salutaris hic timor Dei cogitationes occurrètes explorat ac discutit. Hinc fit, ut perpetuo usu, bonos à malis spiritibus

*Fructus
Discretio
spirituum*

Similitudo

discernat, & virtutum ac vitiorum naturam apprimè attingat ac cognoscat. Nihil equè valet ad discretionem spirituum acquirendam, atque vigilantia ac discussio suarum actionum; nihil ita quoque adiuuat vt destruendorum vitiorum ac virtutum acquirendarum studium; in quo perpetua lucta, frequentes victoriæ, lapsus subinde inopinati, excitationes, solatia, desolationes, & his similia, ex quibus qui hostes, qui amici; experientia dignoscimus.

Fructus 24. Hi præterea perspicuè, magnaque facilitate res etiam abditas spirituales apprehendunt, ac concipiunt: fitque subinde, vt ex vno principio deducant excellentes, earumque plurimas summi momenti conclusiones: & mysteria quædam occulta, tam clare ac distinctè exponant, vt facile constet illis scientiam illam divinitus adeptos fuisse. Scripsit Sancta Catharina senensis divinos quosdam tractatus spirituales, & tamen mysteria illa à nullo magistro alio didicisse quam à Spiritu Sancto, extra controversiam est. Poterat eadem ac multæ aliæ de rebus spiritualibus, tanta efficacia ac copia tractare, vt si tempus non defecisset illis, oratio nunquam defuisset. Scientia illa divinitus infunditur. Et est scientia sanctorum aut certè eiusdem scientiæ effectus. Accedit ipsos ea quæ audiunt longe perspicaciùs ac vberius subinde excipere.

concipere atque exponere, quàm, qui eadem pronuntiant; & ex eisdem sermonibus, discursus præstantes mira facilitate extendunt, ac sine mora promptissimè eloquuntur atque amplificunt.

25. Respondent quoque scientiæ huic sua *Fructus* opera non imparia (qui & alius est fructus) *Opera* quæ declarent summam in homine prudentiam, sapientiam, providentiam in rerum *heroica.* dispositionibus, etiam si secundum mundi prudentiam eadem non omnibus probentur. Non carent tamen prudentia, & summa sapientia; stulta subinde & à fatuo profecta iudicantur; sed stulta illa est sapientia iudicio hominum huius mundi, quæ Dei ac Angelorum oculis aliter apparet, *neque via vestra, via Isai. 35.* *mea (dicit Dominus.) Nam sicut exaltantur cali à 8.* terra; sic exaltata sunt via mea à vijs vestris. *Sapientia enim mundi stultitia est apud Deum & prudentia carnis, mors est. Scriptum est enim, perdam 1. Cor. 3.* sapientiam sapientum, & prudentiam prudentium *19.* reprobabo. Nonne stultam fecit Deus sapientiam *Rom. 1.* huius mundi? Ita enim mundus se habet ut in *16. & 1.* quo sapiens & prudens videri vult, stultus *Corin. 1.* apud celites audiat. Nec falluntur illi. Fallitur *19.* verò mundus, dum stultitiam ascribit rebus, quæ à Dei sapientia proficiscuntur. Qualia quæ à sanctis Apostolis annuntiata sunt. *Non misit me Christus, ait Paulus, baptizare; sed evangelizare, non in sapientia verbi ut non evacuetur*

crux Christi. At, quid est, inquis, adeo plenum ac solidum in cruce Christi? Imò verò inquam nihil vsquam solidius ac plenius cruce Salvatoris. Mundus cerebro vacuus, vacuum crucem arbitratur: at plenissima sapientia est, unde addit Paulus. *Verbum crucis pereuntibus quidem stultitia est: ijs autem qui salvi sunt, id est, nobis Dei virtus est.* Nos predicamus Christum crucifixum, Iudæis quidem scandalum, gentibus autem stultitiam: ipsis autem vocatis Iudæis atque Græcis, Christum Dei virtutem & sapientiam, nam quod stultum est Dei, sapientius est hominibus. Quid ergò mirum si crux ipsa plenissima sit, cum Dei sit virtus, & sapientius cum & in ea pendeat Crucifixus in quo habitat plenitudo divinitatis corporaliter. Deum ergò cruce affixum esse, secundum mundi prudentiam, est Christum fatuum predicare. Itane res habet? Aliter iudicat Apostolus & gloriatur se nihil scire præter Iesum & hunc crucifixum: & placuit per stultitiam predicationis salvos facere credentes. Hæc ergò Sapientia stultitia est: sicut & mundi, stulta est sapientia

1. Cor 1.
18.

1. Cor 2.
2.

1. Cor 1.
21.

1. Corin
4. 10

Hac sapientia excellunt ij qui se stultos profitentur in mundo, ac dicunt cum Apostolo nos stulti propter Christum. Hinc est quod omnes ordinum Patriarchæ tantum fecerint hanc sapientem stultitiam; ut profiteri eam voluerint: & alumnis suis tanquam magnam sapientia monumentum relinquere, non

tantum scriptis legibus; sed & habitu ac professione externa: omnes enim religiosi cum Sancto Paulo publice profitentur. *Nos stulti propter Christum.* At quomodo apparet vos esse stultos propter Christum? Quo id signo profitemini? Qua tessera? Tessera stulti est capucium; quod tanti faciunt veri Apostolici; ut nihil illustrius, nihil præclarior in orbe repent. Atque hi viri sapientes assumpserunt reipsa capucium sapientis stultitiæ, profitentes & in eo gloriantes, tanquam de nobilissima tessera sanctitatis, ac prudentiæ celestis. Et quamvis nonnulli eos considerantes perperam stultos, opinione sua existimant: ipsi tamen se magno honore affici arbitrantur: quod stulti appareant: sed propter Christum; & lubenter hanc vocem usurpant, *nos stulti propter Christum, vos autem prudentes in Christo.* Hinc nonnulli simularunt stultitiam: ut hanc sapientiam coram Angelis profiterentur, qualis Beatus Franciscus, qui initio conversionis suæ, puerorum cæcibus sese insinuabat & ab eis petebatur luto & lapidibus; omnibus se summa animi sui voluptate, ludibrio exhibens. Veruntamen veri sapientes, qui alio oculo, rem interpretantur pro sapientissimo eum habebant. Simeon Sales multis annis occulta sua sanctitate, stultitiam effinxit, ac reipsa stulta quædam objiciebat, quibus pietatem ac virtutes

X 4

SUS

suas occultaret. Simeon Stilites annis facillè
triginta in columna omnibus cæli iniurijs
expositus permansit. Hęc cum videntur non
omnibus probantur, ne ijs quidem qui in
Christo sapientes reputantur: quia non sicut
secundum prudentiam ordinariam, sed in-
stinctu quodam divino: qui non omnibus
perspectus est; & multa in sanctis miracula
convenit, etsi ea imitari non omnibus con-
tingat. Hęc verò opera à scientia Sanctorum
proficiuntur; ut qualis scientia affulgeat
talia & opera ac virtutes emicent.

Nota

*Gradus
octavus.*

26. Gradus adhuc superest his omnibus
tior, qui ab Harphio, Inactio dicitur; ab alijs
cognitio ac unio essentialis ad quam que-
lata sunt, & que in posterum adferentur
scalæ, ac dispositiones merito dici poterunt.
Verum de ipsa Inactione & unione essen-
tiali pauca aut nulla, præter ea quæ in libro
de studio perfectionis disseruimus dicenda
videntur: nam pertinent ad extasin seu rap-
tum. De quo scribere supervacaneum vide-
tur. Nam extasis non est in nostra po-
testate, & quidquid egerimus & dispositio-
nis adhibuerimus, semper res manet ex-
tra spheram nostræ activitatis: nisi enim
Deus infinita sua bonitate nos præveniat in
benedictionibus suis, viam communem
que ordinariam sequi semper tutius est. Mir-
racula enim sine necessitate petenda non
sunt.

*Liv. 1.
cap. 30.*

sunt, ne Deum tentare videamur. Nemo
verò rapitur sine evidenti miraculo: non
enim est in potestate hominis cognoscere
absque phantasmatum opera; nec potest
species caelestes intellectuales sibi pro arbi-
trio mutuari. Atqui praecepta dare de re quae
non est in nostra potestate, supervacaneum
videtur.

27. Alij aliam scientiam seu cognitionem
ponunt mediam inter raptum & cognitionem
seu scientiam sanctorum. Vt est apud R.
Rufbrochiū qui inintelligibilia dicit & repu-
gnantia philosophiae & bonae Theologiae. Qua-
lia sunt Deum uniri homini sine medio, &
essentialiter. Explicat hoc. Huius sunt ver-
ba. Oportet, ait, ut vivendo egrediatur ad virtutes
actuandas, & moriendo egrediatur in Deum.
In quibus duobus vita eius perfecta consistit, suntque
in ipso simul coniuncta & adunata, sicut materia &
forma; corpus & anima. Item post aliquot ca-
pita. Porro supra rationem & amorem activorum
in nudam quandam visionem, & sine actione in esse-
ntialem amorem elevatus est: atque inibi unus spi-
ritus, & unus cum Deo amor est; atque in hoc
essentialem amore, per eam, quam cum Deo habet
unionem essentialem, in finem suum excedit intellec-
tum; & haec communis est hominum contemplati-
vorum vita. Haec ille. Et multa diversis locis
quae communi modo loquendi sacrae scriptu-
rae & sanctorum Patrum, repugnant: &

Lib. Sa-

muel. c. 5

Ibid. c. 8

à legibus Theologiæ scholasticæ dissentiant.
 28. Huiusmodi tractatus cum in manus secularium ac vulgarium hominum veniant, & maxime mulierum, vernaculo idiomate, si non obsint certe parum profunt; & ordinariè lectores elatos ac contentiosos reddunt, spirituales nullo modo. Non enim obscuritates affectata, spiritualem hominem faciunt; sed veræ virtutes & nominatim singularis humilitas, & sincerus amor divini Maiestatis: non essentialis. Non enim amamus Deum essentiali amore, nec cognoscimus Deum formaliter, ipso tamquam forma essentiali actus nostri. Nec unimur Deo sine medio. Imò ne Beati quidem: medium est gratia & virtutes; medium est actus ipse inter nos & Deum; & in actu, non ipse essentialiter nobiscum unitur; sed eius gratia concurrat nobiscum. Et licet essentialiter sit ubique; non tamen ubique unitur, cum rebus omnibus essentialiter; nec voluntas amare potest sine actu. nec Deus efficere, ut illum amemus sine nobis: seu actu nostro vitali. Isti sanè modi loquendi parum edificant, si non potius destruant, & tenebras menti offendant.

29. Quæ verò ad scientiam mysticam pertinent, saluo meliori iudicio, tradi debent magistris, qui id experti sint, quod docent; alioquin, rudes in spiritualibus, erunt obno-

xij in
 tation
 onis i
 fract
 mod
 satis e
 secto
 ligibi
 claru
 est, lo
 mur p
 respo
 Sed si
 di ca
 mult
 mane
 gnus r
 phet
 dies h
 ation
 minar
 nocte
 annos
 nocti
 ratur
 & ha
 eatis
 enim
 bular
 frag

xij infinitis illusionibus, & in gravissimas tē-
 tationes maximè superbiæ, & præsumpti-
 onis immergentur. Quare existimo parvo
 fractu, aut fortè magno detrimento huius-
 modi libros edi in lucem vulgari lingua; &
 satis esse, si legantur à doctis, qui & ipsi pro-
 fectò laborant, vt intelligant cum vix intel-
 ligibiles videantur. Claritas doctrinæ præ-
 clarum necessarium ornamentum orationis
 est, loquimur vt intelligamur, si nō intelligi-
 mur præstat nō loqui. Nec valet quod quidā
 respondent, qui non intelligunt, mirentur.
 Sed spiritus Dei non admirandi, sed edificā-
 di causa doctrinam suam exponit. Quare
 multum assequemur, si in scientia sanctorū
 maneamus cum humilitate. *Si Dominus ma-*
gnus voluerit spiritu intelligentia aut etiam pro-
phético aut extatico replebit nos. Caterūm
 dies hic optime quadrat cum quarto die cre-
 ationis rerum. Quo Dominus fecit duo lu-
 minaria in firmamento cali, que dividant diem ac
 noctem, & sint in signa; & tempora; & dies, &
 annos. Duo luminaria sunt, luna quæ præest
 nocti. Et sol qui diem efficit, Lunæ compa-
 ratur cognitio, quæ per solam fidem habetur,
 & hæc etiam in tenebris hominum, in pec-
 catis degentium lucet, nec frustra: magno
 enim est illis adiumento, vt poenitentię ta-
 bulam agnoscant & arripiant, atque à nau-
 fragio redeant ad iustitiæ portum. Soli me-
 ritò

Ecc. 39.
8.

Gen. 1.
14.

ritò sapientia ac scientia sanctorum comparatur. Lucet enim per diem in animis iustorum ac perfectorum: adiunctæ eis sunt, stelle seu virtutes, quæ sapientiam comitantur, & sicut luminaria illa condita sunt, vt luceant super terram, & præsent diei ac nocti & dividant lucem ac tenebras: Ita vtraque cognitio discriminat iustos ab iniustis, progressum in spiritu ac profectum in virtute. Non enim in viris religiosi anni professionis computandi sunt, sed virtutum acquirarum gradus. Hi pleni dierum dici debent qui dies virtutibus ac meritis impleverunt. Cognitio verò, sanctorum hæc omnia distinguit adolescentiæ nempe iuventutisque transactæ flores, & virilis ætatis fructus, & de huius vitæ maturitatem, ac denique vitæ benè beatæ concludendæ exitum designat. Sic ergo scriptum est *ve, perè & manè dies quartus.*

Gen. 1.
19.

SECTIO QUARTA.

Dies quintus in ascensu montis, seu profectu in studio orationis.

De quinta rupe nempe confidentia in Deum.

Confide- 1. **E**T in hac rupe tenebræ atque anfractus; labendi sanè occasiones non desunt. Tamen si qua benè orandi conditio
ria in Deum
lans.

que, aliquid impetrandi ratio; si quod, fortiter atque invicto animo impedimenta rei bene gerendæ propulsandi, aut etiam evertendi, consilium præsens desideretur, si solertia ad pericula evadenda, hæc inquam prolixè, ac cumulatè, in ipsa confidentia reposita, & quærenda, & inveniendæ sunt. Hac enim acquisitâ, omnipotentiam quandam induimus ad obtinendum à divinitate quicquid pie sanctèque petierimus. Hic ergo vespera primum; hic deinde diei lux invenienda sunt.

2. Atque imprimis ad tenebras pertinet, difficillimum esse discernere, quid confidentia sit. Et difficilius eam totam in divino Numine constituere, ac collocare. *Confidentia* *Quid est*
enim nomen obscurum est, & si in te eam *fidentia*
colloques, nec speres quidquam à Domino, nihil obtinebis. Nec valet si imprimis in te, *Errores*
deinde in Deo quoque spem reponas, nisi *varij*
altero pede claudicare velis. Nec laudandum si de divina bonitate confidas: de te verò non diffidas. Soli Deo debetur honor rerum agendarum, & gloria rerum præclare gestarum. Tibi confusio faciei, & humiliatio sub potenti manu Dei omnipotentis. Duo enim hæc *diffidentia sui, & confidentia in Deum* separari non debent. Errant ergo gravissimè, qui *Confidentia variæ*
nec diffidunt de se, nec in Deum spes suas *species*
collocant. Unde mirum non est, si raro quod

quod optamus, si quod precamur, obtineamus. Verum ne erremus in hac tam periculosa rupe, gradatim prudentesque procedamus.

3. Quidam orant, non modò sine fiducia, sed ne quidem cum desiderio aliquid obtinendi. Quotus enim quisque est qui templi ingrediens cogitet in particulari, quid à Domino velit, vel petere vel obtinere? Quis inter precandum (excipio ferventiores) aliquid petat speciatim, quo se indigere declinet? Si desiderijs incensis non teneamur. Certè credendum est, nec ea ipsa à nobis postulatum iri: est enim desiderium stimulus fiduciæ, & postulationis. Hi fiducia carent, quia desiderio carent rei obtinerendæ, nec precantur; sed vel aliquid legunt animi planè vago & aberrante. Tales sunt qui perfunctoriè orationi vacant. De quibus scriptura: *maledictus qui facit opus Domini fraudulenter.*

Iere. 48.
10.

Confidē 4. Alij desiderijs non carent & ijs quidem *tia vana*. maximè incensis; præsertim si humana queruntur, ut opes, dignitates, officia, promotiones. Verum ij toti sunt in præsidijs humanis, & eo præsertim nomine, quòd à Deo & offi- votis suis minimè satisfactum iri sibi peradeant. Illi ergo pessimè dispositi sunt, vel ad præclara quædam facinora suscipienda ac prosequenda; vel ad tentationes molestas

ores superandas; vel ad Deum demerendum
& aliquid ab eo impetrandum. Videamus
quid sacræ paginæ de ijs statuant. Atque in-
primis de impiorum fiducia. *Spes impij*, ait
Salomon, *tanquam spuma gracilis, quæ à procel-*
la dispergitur: tanquam fumus, qui à vento diffu-
sus est: & tanquam memoria hospitis vnius diei
prætereunius. Hæc vana spes hominum, quid
spuma gracili fragilius? Quid fumo inanius?
Ecquæ memoria hospitis vno die prætereun-
tis? Talis est spes ac fiducia impiorum. La-
pides excavant aquæ, ait Iob, & alluvione terra
cõsumetur, & homines ergò similiter perdes Domi-
ne. Addit idem propheta hoc scio à principio, ex
quo positus est homo super terram, quod laus impi-
orum brevis sit, & gaudium hypocrita ad instar
puncti. O spes hominum inanes quæ in punc-
to incipiunt, & in eodem desinunt! Quid
mirum. Nam & mundum istum, punctum
reputant sapientes; & comparatione cæli vix
atomus est, æternitatis collatione mundi du-
ratio vniversa, punctum est: & ideo in puncto
navigamus, in puncto ædificamus, in puncto
itinerata vasta peragimus, in puncto dies, mē-
ses, annos, lustra, sæcula decurrimus: & spes
hypocrite, illius puncti minime pars (si
pars aliqua inveniri potest) à Iobo descri-
bitur.

5. Et hæc quidem de impijs ac peccatori-
ribus. Quos sustinere non debent, iudicio
scrip-62₃

Sap. 5^a
15.

Iob. c. 14
19.

Iob. 20^a
4.

I. Ma-
hab. 2^a
scrip-62₃

Scripturę à verbis, ait viri peccatoris, ne timere-
 ritus; quia gloria eius stercus & vermis est. Sunt
 enim nonnulli qui sic sibi vivunt, vt Dei me-
 moriam omnino postponant; eius auxi-
 lium non implorent, & quasi ipse non exis-
 teret, ipsi eo non indigerent, obliuiscuntur.
 Subiunxit ergo Iob. *Sic via omnium qui obliuiscuntur Deum & spes hypocrita peribit.*

Homini-
 bus.

6. Alij spes suas mortalium præsidij Regū,
 Principum, parentum, amicorum ope, co-
 rumque auicidia ac favore stabiliunt, vt Dei
 subsidio egere minimè videantur. Funda-
 mentum hoc debile est minimaque vi obrec-
 ta, corruet. *An speras in baculo arundineo atque*

4. Reg. con-
 18. 21. *fracto, Ægypto; super quem si incubuerit homo,
 & perfu-
 rabit eam; sic Pharaon Rex Ægypti omnibus, qui
 sperant in se, Ægyptus mundum significat,
 cuius auxilio, qui innituntur, manus perbo-
 rant, quas nec ad Dominum elevare; nec
 opera salutaria perficere; nec ad pugnam
 tenere, amplius valent; atque adeo oratio-
 nis præsidio; meritis bonorum operum, &
 victorię corona privantur. Contingere que-
 dem potest, vt & ij Principes, & amici peccato-
 res, iusti sint ac boni: nihilominus prima
 fiducia nostrę basis, Deo innitatur necessa-
 est. Ideo, Nolite ait David, *considerare in princi-
 pibus, in filiis hominum in quibus non est salus. Et
 bonum est considerare in Domino, quàm considerare in homi-**

Psal. 145
 33

homine. bonum est sperare in Domino, quàm sperare
 in principibus. Id est, melius est, prius est, solidius
 est, summa rerum est, sperare in Domino. *Iere. 17.*
 maledictus homo, ait Ieremias, qui confidit in
 homine, & ponit carnem brachium suum. Brachiū
 Domini, omnipotentia Dei, comminuit omnia
 sibi repugnantia. Brachium hominis caro est,
 & impotentia. Non frangit mollis caro saxa,
 non evertit rupes, ferrum non comminuit.
 Elige o homo alterutrum. Maledictus eris,
 si carnem ponis brachium tuum: *Iere. 17.*
 Benedictus vir qui confidit in Domino. *Ex- 7.*
 peccato iustorum latitia; spes autem impiorum peribit.
Proverb. 10. 28.
 7. Confidunt alij in divitijs; & ijs elati divina
 negligunt praesidia. O stulti mortales! Confide-
 quid anima vestra opum ac divitiarum hinc
 emigrans secum feret? Noli attendere ad possessiones
 iniquas, & ne dixeris. Est mihi sufficiens
 via: mihi enim proderit in tempore vindicta, & *Eccli. 5. 1.*
 abductionis. Qui confidunt in virtute sua, & in
 multitudine divitiarum gloriantur. Simul insipiens *Psal. 48.*
 & stultus peribunt & relinquent alienis divitias
 suas, & sepulchra eorum Domus illorum in aeternum.
 Salomon verò nos monet. Qui confidit in divitijs
 suis corruet; sed optime Apostolus. Divitijs huius
 saeculi praecepe, non sublime sapere, neque sperare
 in incerto divitiarum; sed in Deo vi- *1 Tim. 6.*
 ro. Incertum auxilium minus idoneum est
 fiduciae collocandae fundamentum, relicto

X

pre

- Confidē-
tia sui. præsertim certissimo & infallibili.
8. Sese nonnulli plus æquo æstimant, & corda attollunt, quæ Deo subijcere deberent.
- Proverb. 28.26. Sanè qui confidit in corde suo stultus est. Quid enim cor hominis ut extolli debeat, cum puctum extrema acu vitam deserat? Quis in re adeò debili, omnia sua tanquam in arce munita reponere audeat? At sapientes sunt, fortes, iuvenes, generosi. *Leo rugiet, quis non timebit? Vincet eos leo de tribu Iuda.* Si hominis vita, vapor sit ad modicum parens & brevi exterminari debeat: quid ea omnia proderunt? *Væ, ait Isaias, qui descendunt in Ægyptum ad auxilium, habentes fiduciam super quadrigas, quia multi sunt; & super equitibus, quia prævulsi nimis; & non sunt confisi super sanctum Israel & Dominum non requisierunt. Non est prudentia, non est sapientia, non est consilium contra Dominum.* Beatus Augustinus hæc, quæ diximus penè omnia brevi sententia complectitur. *Quis est, ait, qui confunditur? Qui dicit, quod sperat, non inveni. Non immeritò: speras de te, sperabas de amico. Maledictus autem qui spem suam ponit in homine. Confunderis, quia fesellit spes: fesellit spes posita in mendacio: omnis enim homo mendax. Si autem spem tuam ponas in Deo tuo, non confunderis; quia ille in quo spem pones, in isti falli non potest. Hæc Augustinus. Illud ob oculos nostros versari semper debet, quod Richardus à Sancto victore sapientissimè*

monuit. *Impossibile est quemquam de se ipso triumphare posse, donec experimento didicerit, propria virtute se non posse obtinere triumphum.*

9. Sed gradiamur ulterius. Hactenus nō ignota diximus. In tenebris latet præsumptio, quæ omni studio per fas & nefas Dei gloriam furari; & arrogantia, quæ sibi attribuere atq; ascribere conantur; quæ Deo debentur. laudabile est virtutū gloria præfulgere. At quis virtutis auctor? Et cui gloria debetur? Hoc non videt arrogās, quia præsumptio sic ei oculos claudit; eoq; crudelius grassatur, quod impudentius sibi vendicat alienū; eò immanius, quò id quod Dei solius est, sibi audentius usurpat. Nō videt, inquā, se bene de se opinari & laudabiliter ex sese agere & apud se statuere de præclare gestis honorē reportare. *Qui confidit in cogitationibus, impiè agit, inquit Sapiens. 12.2.*
Et: non te extollas in cogitatione anima tua, velut taurus, ne fortè elidatur virtus tua per stultitiā, & Eccl. 6:
folia tua comedat, fructus tuos perdat, & relinquantur, velut lignum aridum in eremo. Taurus bestia est immanis. Cogitationes præsumptionis & arrogantie, brutis cornutis similes: nempe furiosos ac perversos, si audiantur, reddunt homines, qui gloriam ab alijs querunt; eosque & fructibus virtutum & folijs sermonū prudentium exuunt. Et sicut qui cornibus taurorum impetuntur, graviter sauciantur, & ex lesione, virtus corporis eliditur. Ita &

Præsumptio multumplex.

Proverb.

Eccl. 6:

qui cogitationibus arrogantiae feriuntur, virtutes amittunt, animique sanitatem; atque inglorij demique remanebunt, qui honorem Deo debitum sibi attribuere conabuntur

10. Alij arrogantes se esse negant; eò quòd rationem ducem sequi se in factis suis arbitrantur, à qua nolint recedere: & hæc magna arrogantia est, ac sui præfidentia. Nam se sibi sufficientes rati, antequam res aggrediantur, os Domini non interrogant, eius opem non implorant, suo solo consilio & inchoant, & profèqui, & concludere statuentes: ad quid? Ut quandoquidem soli auctores esse videbuntur, solis etiam laus tribuatur, & gloria suo nomini ac familiæ perpetuò adha-

Serm. 13 rescat Speciosa facies: at ex cauda serpentis in cant. agnoscitur. *Fratres*, ait Sanctus Bernardus, *post med.* Nemo vestrum velit laudari in hac vita: quia quid

quid favoris hic captas, quod ad Deum non revertens, ipsi furaris. Tibi enim unde gloria putide putat? Tibi unde? De vita sanctitate? Sed Spiritus qui sanctificat: spiritus dico, non tuus, sed Dei.

11. Præsumptio quoque magna est, periculum se exponere; ubi nulla vrget necessitas. Ut qui ebriorum convivij lautis; qui lascivus se inventuti dissolutæ immiscet; qui confidentius, quamvis castus, cum mulieribus etiam sanctis, exhibet se familiariorè; qui seculus externos, oculos præsertim, ac manus

malè
ponu
reme
esset,
preca
vel in
si pr
nos si
nostr
mus.
git p
12. P
si cor
ri: de
git.
non
non
impe
vt tib
me a
fente
ferre
optat
Insa
nec
nitit
clud
teat
rum
recta

malè custodit. Hi se magno labendi exponunt periculo. Quare si labantur, merito temeritati suæ ascribere debent. Necessarij esset, & quod in nobis est, efficere, & Deum precari, vt infirmitatem nostram tulciat, ne vel incauti sensibus aliquid indulgeamus; vel si prudentibus vti ijs necesse sit; gratia sua nos sustentet, ne cadamus, aut à conscientia nostræ puritate quippiam alienum admittamus. *Qui amat periculum in illo peribit, Qui fugit periculum à periculo liberabitur.*

*Ecclesi. 3.
27.*

12. Præsumptionis quoque est; tristitia affici, si contingat nos expectatione nostra frustrari: dolor enim iste superbiam occultam tegit. Cur tristaris? Quia perficere quod volo non possum. Cur non potes? Quia mihi non succedit quidquid attentem: & à Deo impediri conatus mei videntur. Pete ab illo, vt tibi opituletur. Nolo id facere: non lubet me adeo tum demittere: etsi, eius ope, ex sententia eventus succederet, illi acceptum ferre deberem; quod gravatè facio: cum optatius sit, mihi ipsi gratulari, & gaudere. Insania hæc magna est, sed occulta tamen: nec mirum: nam superbia semper latere nititur. Quod si oculos occupare, atque occludere non possit, angulum quærit, vbi lateat; nec sanè semper in sordibus: sed plerumque in virtutis simulachro, & sub pallio rectæ rationis delitescit, vt quò occultior, eò

Y 3

per

perniciosiùs omnia operum merita populè-
tur.

13. Huic proximam addo perniciem, nec
minùs occultam: nempe quod homines
dum sua peragunt, rationes humanas secten-
tur; solisque subnixi naturæ viribus, arduas
res aggrediantur, ac gerant: virtutum præsi-
dio, etsi possint, uti tamen nolunt. Longè
faciliùs & certius hostem superabis, si inte-
fidem cæterasue virtutes excites, & Dei a-
morem honoremque tibi proponas: sic e-
nim blanda vanitas, quæ ad ostium cordis tui
in insidijs subsistit, ignominiosè fugabitur:
animusque resumptis viribus magna aggre-
dietur, eaque constantius explebit. Alioquin
si rationes humanas secutus, vel minimum
incommodum à rationibus tuis alienum su-
perveniat, dorsum vertes, clypeum hastam-
que abijcies. Interea Dei causa, & publica
res, expectatione fructuque suo frustratur,
qui multis nominibus, ac pretio comparan-
dus esset; & hic occulte præsumptionis fruc-
tus est. Cur ergò virtutibus non uteris? Cur
non assurgis supra vires humanas? Cur te
divino præsidio prudens & volens exis-
tis? Quia putas te sufficiètem, & sine divina ope-
rem perfecturum; & ex ea, commoda te
consecuturum, propter quæ, non Dei causa,
ea susceperas: utque tibi gauderes & gratu-
lareris, tanquam de re à te benè gesta, & glo-
riam

NVM
216

fiam auramque popularem reportares. At divina iustitia merito permittit conatus tuos irritos reddi, & optatis tuis contrarium exitum fortiri; res præclaras, per humiles servos suos perfici, ut pudore suffundaris, & cognoscas Deum tua opera non indigere; neque ipsum talibus instrumentis ad res reipublicæ viles gerendas, & ad gloriam suam promovendam, uti velle. Hi ergo omnes parum idonei sunt qui cum Deo familiariter conversentur, aut magna atque ardua quaque suscipiant: cum viribus humanis innitantur, quibus & nihil infirmitis dici atque excogitari potest: & supremo Numini prætermisso derogatur. Atque hæc quidem ad vesperam pertinent. Nunc luciferum solemque orientem suscipiamus.

14. Diximus nonnullos spe, imò desiderio aliquid obtinendi, curaque omnino carere: alios abutere desiderijs, sed in humanis præsidijs spem omnem reponere. Reptando in hac tam abrupta rupe procedamus tandem & emergamus. Non desunt qui pleni desiderijs ad Deum confugiunt: sed vel sanè frigide, vel certè sine perseverantia: rati enim quod prima petitione obtinere debeant, quod postulant; si eis ex voto res non succedant, despondent animum, & rerum successus fortunæ aut industriæ suæ committunt: *In laudibus*
B. Hieronymus ab hac insania nos revocans; 1016.

*Tertia
 species cō
 fidentie.*

Y 4

Quo

Qui, ait, ad cupita pervenire voluerit, reflectentem a studio orationis non debet; sed magis perseverare in intentione coepta illum oportet. Hinc est quod in libro Regum de Anna scriptum est, quod postquam oraverat, vultus eius non sunt amplius in diversa mutati. Et divus Gregorius in psal. 6. poenitentialem, De profundis: Non, ait, clamari, sed clamari. Habes in hoc perseverantia documentum, ut si primo non exaudiris, ab oratione non deficias. Imò precibus & clamoribus insistas. Vult Deus rogari, vult cogi, vult quadam importunitate vinci.

Quarta
Pec. s.

15. Alij meliores sunt. Nam & magno spiritu longa perseverantia, negotia sua apud Deum prosequuntur; negant tamen, se confidentia certioris sensum experiri. Nec exultant ex vi illius certitudinis rem obtinere, sed comuni tantum providentia nituntur, qua Dominus petentibus dona largitur, vel in particulari, vel certè in specie. Ut v. g. Qui nominatim peteret à Deo vocationis donum ad religionem; id ei Deus negaret, quod sciat ipsi hoc nullo modo expedire concederet tamen in specie excellens quoddam gratia munus, quod æquaret petitionis eius meritum. Atque hic gradus non est contemnendus: imò qui hucusque progressus est, nō frustra studium orationis arripuit. Nam via communis & ordinaria, hæc ratio est, qua divina providentia fideles dirigit.

Non

Non omnes mirabilia faciunt ; non omnes motus illos divinos sentiunt, quibus certò sibi persuadeant, vel impetratum iri, quæ conceperunt ; vel etiam ea quæ naturæ vires excedunt ad exitum prosperum se posse perdere ; nec à nobis hoc exigit Dominus : sed ut conditiones, quæ ad bene sperandum requiruntur, habere studeamus.

Conditiones vere confidentie in Deum.

16. Hæ autem esse possunt. In primis incensa charitas, sine qua sperare, aut confidere non liceat. Si enim inter Deum & nos amicitia non constet, sanè neque nos Deo, neque Deum nobis fidere velle sperandum est ; qua enim ratione ei confidere poterimus, qui peccatores odit : & nisi redeant in gratiam, omnino eos perdere, æternisque supplicijs addicere statuit. Optimè Divus Ambrosius. *Ex fide, ait, charitas, ex charitate spes, & in se sancto quodam circuitu revolvuntur.*

in cap. 17 Luca.

Et Beatus Augustinus, non enim, inquit, speratur, quod non amatur.

in Enchirid. c. 117.

17. Fides quoque necessaria est : est enim fiduciæ fundamentum. Quia namque certò promissit Deus eterna bona, & qui promittit fallere non potest, nec falli : antequam sperè, certus esse debeo, spe mea me nequaquam frustrandum esse. Idcirco mihi credendum est, certò certius me à Deo auditum iri & reportaturum orationis meæ fructum, si quid, ut oportet, ab eo postulem : quandoquidem

Y S

quidem

Hebr. 6.
17.

quidem ita promittit; & propensior paratiorque est ad largiendum, quam promptior sim, ad postulandum. Audiamus quid Apostolis de certitudine fidei nostrae statuat, loquens de fiducia Patriarchae Abrahamae. In qua ait, abundantius volens Deus ostendere pollicitationis hereditatis immobilitatem concilij sui, interposuit iusiurandum, ut per duas res immobiles, quibus impossibile est mentiri Deum, fortissimum solatium habeamus, qui confugimus ad tenendam propositam spem, quam sicut anchoram habemus animae tutam ac firmam, & incendientem usque ad interiora velaminis. Vbi praecursor introiit pro nobis Iesus, secundum ordinem Melchisedech; Pontifex factus in eternum. Quam egregie, quam solide Apostolus hisce verbis confidentiam nostram stabilivit. Atque imprimis fiducia nostra nititur promissione divina: at haec infallibilis est, quia assertio est primae veritatis; est ergo fiducia nostra infallibilis. Accedit, promissa etiam Dei iuramento confirmari. Quid fortius ex parte Dei immobilis, & infallibilis? Ex parte vero nostra, etsi timoris aliquid sublit, si nobis desimus: nihilominus si pro virili, tali fundamento fiducia nostra nitatur, Apostolus eam vocat anchoram animae tutam & firmam; ut declaret eam esse inexpugnabilem, & omnibus huius saeculi fluctibus, & tempestatibus fortiorem: anchoris enim, naves maxime alligantur, ne vi tempestatum *disijci-*

dissoluantur, nos quoque in medijs fluctibus, tem-
 pestatibus acti, fiducia tanquam anchora
 firmamur. Denique declarat Apostolus nos
 confidentiæ beneficio, in cælis cum capite
 nostro Christo, quem præcursores vocat,
 conversari, & possessionem adeptos esse bo-
 norum æternorum; sed & quodammodo esse
 securos. Nam & præcursor & Pontifex nos-
 ter, non semel tantum in anno, (vt antiquæ
 legis summus sacerdos) sed in perpetuum,
 æternis sæculis, continenter, apud Patrem
 pro nobis interpellat. Ex quibus spei nostræ
 soliditas constat, eaque fretus Iob aiebat. *Ei-*
amsi occiderit me, in ipso sperabo. Et David Rex
 piensissimus. *Si consistant adversum me castra,*
non timebit cor meum. Si exurgat adversum me
prælium, in hoc ego sperabo. Hisce tamen non-
 obstantibus, non ausim polliceri promiscuè
 omnibus, ipsos, in individuo, ac sigillatim ob-
 tenturos, quod petunt: neminem iustum ta-
 men frustrari spe sua, si humiliter ac perse-
 veranter aliquid à Deo postulet; eundemque
 reportaturum quod eius salutis maximè ex-
 pedire Dominus iudicaverit.

18. Conditio tertia timor Dei est. In timore
 enim Domini, ait Salomon, fiducia fortitudinis,
 & filijs eius erit spes; gloria & divitiæ in domo eius.
 Nec timor hic certitudinem spei debilitat.
 Ex parte namque Dei, nulla subest dubitã-
 di ratio: ex parte verò nostra meritò dubitari

po

Iob. 13.

15.

Psal. 26.

3.

Proverb.

14. 26.

potest; num ea præstemus, quæ à nobis exiguntur
Dominus. Ideo monemur ab Apostolo, *Phil.* 2.
cum metu & tremore salutem nostram operemur.

12.

19. Requiritur etiam ut comprimamus omnem
nostram fiduciam penitus exuamus; & nulla
in re, præterquam in solo Deo spem omnem
nostram ac fiduciam purè ac sincerè collo-

Proverb.

35.

huius sectionis explicauimus. *Habe fiduciam in*
Domino, ex toto corde tuo, ait Salomon. Et Di-

Orat. de

20.

Deo cultum tribuere par est, sic etiam neque vlla
alia re, spem nostram constituere debemus, quam
in Deo omnium rerum Domino. Hæc verò om-
nia pro ut par est præstare, quam difficile sit,
nemo non videt. Meritoque cum metu ac
tremore nobis est procedendum, atque om-
nino curandum, ut nihil quod pro salute nobis
tra à Deo præscriptum accepimus, præter-
mittamus.

Quinta
species
*cōsuetudinæ**Lucæ 17.*

5.

20. Vltimus gradus sublimior est: & san-
ctorum propria: cum certò credunt se obtre-
turos, quod oratione apud Deum consequi
nituntur. De hac loquitur Sanctus Lucas
cum enim Apostoli Domino dixissent *ad-*
ge nobis fidem. Respondit Dominus, *si ha-*
bueritis fidem, sicut granum sinapis, dicetis hu-
ic arbori moro, eradicare, & trāsplantare in mare, &

Marc. 11

23.

obediet vobis. Et Sanctus Marcus de monte
Sion ait, *Amen dico vobis; quicumque dixerit hu-*

monti, tollere & mittere in mare, & non hesita-
 verit in corde suo, sed crediderit, quia quodcumque
 dixerit, fiat, fiet ei. Propterea dico vobis, omnia
 quaecumque orantes petitis, credere; quia accipietis
 & evenient vobis. Totidem fere verbis de si- *Matt. 21*
 culnea & montis translatione confirmat B. 21,
 Matthæus.

21. Sine dubio hæc magna sunt, & sine evi-
 denti miraculo fieri non possunt. Consequen-
 ter fiducia magna haberi debet, quæ mira-
 culum pariat, & rem quæ in nostra potestate
 non est, factu facilem reddat. Non est o-
 pus, ut omnes hanc fiduciam miraculorum
 queramus. Satis nobis esse debet; si eius cō-
 ditiones optemus, & plusquam miraculorū
 patratiōem ambiamus, prosequamur & ve-
 re possideamus. *Dispositio*
 Conditions verò seu dis- *ones.*
 positiones ad hanc confidentiam consequen-
 dam sunt, insignis in Deum *charitas ac proximi-*
dilectio. Deinde *conformitas omnimoda vo-*
luntatis nostræ, cum Dei beneplacito, non
tantum in generali; sed & in omnibus &
singulis, & maximè in re, quæ patrari, per-
ficique, ex vi illius confidentiæ debet. Re-
quiritur & fides, non generatim accepta; sed
certitudo de re perficienda, quam molimur,
& quidem incitati, motique à spiritu divino.
 Denique *oratio* necessaria est, quæ fiduciæ est
 instrumentum, quæque actutum impetrat
 subinde ab omnipotente, quod homo infi-

rimus, ne vel longissimo quidē temporis intervallo attingere potest.

Mat. II. 22. Quod hic optare possimus, est: ut preceptum illud Christi impleamus. *Habere fidē Dei.* ac certò nobis persuadeamus, verissima esse omnia, quæ à prima veritate credenda per ecclesiam proponuntur. Fidamus etiam divinæ bonitati, & certo & infallibili assensu, Deum petentibus ad salutem necessaria nullo modo negaturum, quacumque demū forma modove id conceilerit. Diffidamus de nobis omnino, & exuamus omnem opinionem speciosam de viribus, potestate nostra ac meritis: totam spem conijciamus in eius, qui de nobis, quam optimè mereri desiderat, benevolentiam. Humiliemus animas nostras, coram eo, & conemur quotidie minuere defectus nostros; augere virtutes, sincero ardentiq̃ amore erga ipsum affici. Et quantum ipsum dilexerimus, tantum dem nosmet ipsi odio sancto prosequamur. Hæc est via, admiranda quædam patrandi: non prodigia aut miracula, quibus montes transferemus corporales; sed spiritualia quædam monstra propellendi, ac præclarissima quæque ad honorem divinæ maiestatis efficiendi, longè maiori nostro merito ac gloria Dei, minori animæ nostræ periculo, quàm si ficulneam solo verbo transplantemus in mare. plura dicerem; nisi eodem argumento

filius

falsus egissem libro secundo de studio per-
fectionis.

23. Tantum superest vt declarem factum
esse vesperè & mane diem quintum. Quo die or- Gen. 1°
bis conditi, dixit Dominus Deus producant a- 23.
qua reptile anima vivētis, & volatile super terram,
sub firmamento caeli. Ad quod veniunt Divus
Ambrosius alludit versu quodam.

Feria quinta ad Vesperas,

Magne Deus potentia,
Qui ex aquis ortum genus,
Partim remittis gurgiti,
Partim levas in aëra.

Demersa lymphis imprimens,
Subiecta caelis irrigans,
Vt stirpe vna prodita.
Diversa rapiant loca.

Tum ad spiritum ita rem applicat,

Largire cunctis servulis,
Quos mundat vnda sanguinis,
Nescire lapsus criminum,
Nec ferre mortis tadium.

Vt culpa nullum deprimat,
Nullum levet iactantia,
Elisa mens ne concidat,
Alata mens ne certuat.

Hinc

Hæc piè & ad mores aptissimè sanctus pater
 Ex aquis ergo baptismatis pisces & aves pro-
 ducuntur. Quidam inferne remanent; alij
 superne feruntur. Priores sunt, qui observa-
 tione mandatorum contenti ac communi in
 Deum fiducia, reprobant in mari huius mundi
 quoad corpus: quoad animam tamen, non
 desunt fontes ac fluvij spiritualium gratiarum,
 quibus immergantur ac natent. At verò qui
 speciali quadam fiducia, instar avium, cele-
 stia petunt loca, hi solem perpetuò intuentur,
 eius radijs incalescunt, atque estuant. vicin-
 issimi cælis, diem, quo æternum solem intue-
 rentur expectantes. Sic ergo factum est vespere
 & mane dies quintus.

SECTIO QUINTA.

*Dies sextus. De rupe sexta, perfecta sibi
 resignatione.*

QUO viciniore sumus montis cacu-
 cumini eò ascensus difficilior, &
 casus periculiosior. Deus bonè! quale pre-
 cipitium, ab hoc gradu delabi ad primum,
 imò relabi in peccatorum abyssum? At De-
 us faxit meliora. Hic dies sextus, tenebras
 quoque ac vesperam posuit latibulum suum.
 Multi enim: & esse volunt quod sunt; & semper
 facere quod volunt. Hoc studiosi perfectionis

*Voluntas
 propria
 pernicio-
 sa.
 Nota*

& cum Deo conversantis labefactat dignitatem: cum enim Deus ipse velit esse omnia in omnibus: & nolit nostram, sed suam fieri voluntatem; turpe est in homine pio, & magis in viro perfecto, aliquid sui retinere: & in rem aliquam motu proprio, non Dei, propendere. His malis medemur resignatione absoluta, & omnimoda indifferentia.

2. Resigna te. Quomodo. Sicut beneficiū *Resignatio* aut officium quod tibi resignatum fuit. *Quatio* *sue* diu illud retines obligaris præstandis oneribus, quibus ferendis fructus assignati sunt. *explicatur.*

Tui curam Deus tibi commisit, vt corpus hoc mortale cum omnibus adiunctis regas. Sed inter cætera eminet libertas, quæ tibi credita est. Fructus non exiguos atque emolumenta ex his beneficijs, nempe vita, sensibus, libertate, corpore, & eorum obiectis percipis. Non desunt onera; sed hæc manebunt, quamdiu beneficia non resignaveris. Resigna totum Domino Deo, & confignate tuaque omnia in manus eorum, qui Dei locum tenent. Et liber ab oneribus, facile, celeriter, leviter montem conscendes. Hoc consilio vsa B. Virgo statim vbi in altissimam matris Dei dignitatem elevata est. Cū *Lu. I. 38* dixit ecce ancilla Domini fiat mihi secundum verbum tuum. Et Saülus ex persecutore, Apostolus Domine, inquit, quid me vis facere? Eadem *Act. 9. 6.*

Z

for-

Soli. ca.
18.

Similia.

formula utebatur B. Augustinus; *da Domine, inquit, quod iubes, & iube quod vis.* Si quis medio mari in scapha, sine velo ac remis agitatus, huc illucque fluctibus; magnam navim obviam haberet, cui scapham suam alligari trahiq; ad portum offerretur: nonne is merito sibi latandum esse censeret? Et nos in huius mundi periculoso mari, tentationum fluctibus agitamus: naviculam nostram difficulter regimus; tum quia navigandi arte caremus; tum quia Spiritus divini flatu destituimur persæpe; eò quòd vela ac dispositiones non adhibemus, nempe facultates nobis concessas minimè expendimus. Quid ergo consultius ac melius, quàm ut nos maiorum nostrorum, imò Dei ipsius gubernationi, hanc miseram vitæ nostræ & rerum omnium nostrarum scapham alligemus, certò certius ad optatum portum appulsuri? Hi sanè felices reputant sese, quibus, cum montem arduum conscendunt onulis, sarcinam in alterius humeros deponere licet. Et nos libertate nostra, ingenti sanè onere (quod nec patres nostri, sine casu, nec nos sine summa difficultate portare poterimus) oppressi, summi beneficii loco non habebimus, si Deus ipse, vel homo Dei loco, in humeros sarcinam hanc recipiat: denique debilis sit quispiam & pedibus & toto corpore infirmus, incedere non

vale-

Valeat; si quis sellam gestatoriam deferat, vel brachijs eum deportare contendat, nonne illum singulari beneficio solatioque afficere censendus est? & nos debiles pedibus, puerorum instar, vix stare sine casu valemus. A planta pedis vsque ad verticem capitis non est in nobis sanitas, & non gaudebimus, si nos portare quis gestiat, & quidquid infirmitatis est in nobis, in se recipiat? *Clima- Grad. 4. de obedi.*

3. Noverant illi sancti patres quanta bona ac emolumenta, hæc virtus, quantam animo *Resignationis fru-* pacem importet. Idcirco, si quã de virtute *ctus.* tractationem instituerunt; de hac maximè.

Et inter alios Divus Basilius in regulis fusi- *Reg. 41. & 48.* us disputatis, pluribus locis, & in regulis bre-

vibus reg. 69. Nostri enim curam suscipiunt superiores, exonerantes nos, sese oneri nostro subijciunt. Quo, quid nobis commodius possit accidere non video. Ideo Divus *Hebr. 13. 17.* Paulus. *Obedite praposis vestris, & subiaccete eis;*

ipsi enim pervigilant, quasi rationem pro vobis reddaturi. Stupenda res. quòd in die iudicij non tam à te, quàm à tuo superiore, de te ratio exigetur; & si malè egeris, sanguinem de manu superioris tui, Deus iudex iustus sit exacturus. Eleganter Divus Bernardus. *Qui ait, vestrum curam semel nobis credidistis quid rur-*

Z. 2

sum

sum de vobis intromitti is. Et Climactis. Cum tibi inquit, cogitatio suggererit, ut Prælatum tuum diiudices aut damnes, ab ea non minus, quam à fornicatione resili; neque prorsus huic serpeni requiem prestes, non locum, non ingressum, non mitium. Inquire ad hunc draconem. O malignissime seductor, non ego ducem meum diiudicandum suscepi, sed illa me; non ego illius, sed ille mei iudex est. Optimum sane horum sanctorum patrum consilium, cui si pareamus; & fructum in animis nostris, & pacem, & aditum ad consortium cum Deo ineundum, inuenimus.

Impedimenta
resignationis.

4. Difficultas si quæ sit huius virtutis excendæ, ex hoc fonte promanat, quod res quæcumque nobis eveniunt, ad rationes humanas referamus; & omnia quæ nobis agentur, hominum potius opinionibus, quàm fidei fundamentis metiamur: cum tamen hæc virtus, sua omnia non in hominum arbitrios; sed in vnum Deum transferat ac referat; quamvis nomine Dei, ab hominibus vota ac donationes suscipiantur. Vnde dicitur

Luc. 10. *cebat Dominus. Qui vos audit, me audit, & qui vos spernit me spernit.* Narrat Herodotus Antiquit. lib. 2. *sin Regem Ægypti ex plebeo ad regnum evectum, cum se hoc nomine contemptum haberi videret, peluim auream, qua consularum pedes abluebantur, confregisse, & se ipsius subditis in simulacrum convertisse. Quod cum in foro erectum venerarent, ipsi*

16. *hist.*

ipsis ascitis, en inquit pelvis, in qua pedes lavare, in qua vomere consueveratis, divinos honores defertis; non aliam ob causam, quam quòd in simulacrum redacta sit. Non est ergo, cur me regem vestrum, ex humili loco prognatum, complecti, amare, ac venerari recusetis. Sanè hominem obnoxium erroribus, ex humili ortum familia, eruditione non adeo præstantem, eloquentia non insignem, homines spernunt, parviq̄ue faciunt: non religiosi quidem (quem ex vase contemptibili in eum dignitatis locum evectum, ut Dei loco præsit, cognoverunt) sed homines mundi spiritu imbuti, quiq̄ue ea quæ Dei sunt minime sapiunt. Hinc Beatus Paulus. *Rom. 13.*

Non est potestas nisi à Deo; & qui potestati resistit. 1.

Dei ordinationi resistit.

§. Huic virtuti toror adijcienda est; etsi enim quispiam se resignarit divinæ voluntatis arbitrio, exurgunt tamen subinde affectus quidam particulares ac desideria, quæ trahunt hominum animos ad res varias: & hæc resignationi perfectæ plurimùm officiant. Quidam enim mutandi loci summo desiderio tenentur. Si res à Deo geritur benè est: sin minus, indifferentia, magna laus est in ijs qui sese suaq̄ue omnia abdicarunt, & in unum Deum transfulerunt, ut in omnibus superiorum iudicio acquiescerent. Divus Basiliius, huiusmodi affectum inordinatum ita describit.

*Indifferentia
toror resigna-
tionis.*

*instituit.
monasti.
cap. 8.
bit.*

bit. Horum, ait, volucris animus (loquitur de
ijs qui de cœnobijs in cœnobia concursant)
flabris quasi quibusdam pulsatur: eorum consilia
similia vespertilionum volatibus sunt: quippe in di-
rectum nunquam feruntur; sed tortuosi, & incerto
volatu, huc illucque, temere pererrant & circum-
guntur. Hęc instabilitas ex animi impotentia
oritur, qui cùm indifferentem sese erga eam,
cui omnia resignavit habere deberet; abdi-
catis adhuc utitur, ut proprijs. Quamquam
negari non debeat, originem quoque eam
habere subinde ex corporis infirmitate
quod quia, vel dolores vel morbos in aliquo
loco patitur, quos alibi excludere posset, ani-
mo parat inquietudinem.

Inquie-
tudinis
causa.

6. Eadem ratio est. ei loco, vel officio nimis
affici, cui quis applicatus est, aut in quo
residet, nec is paratus sit ad omnia prestan-
da, quę superior pro gloria Dei ac subditi sa-
lute disposuerit. Pari enim ratione decet, ut
in exercitijs, officijsque omnibus verus Dei
cultor indifferentiam ostendat. Negat Be-
tus Basilius debere religiosum quidquam
habere in optatis, quod si fecerit eum infideli
esse pronuntiat. Non vult eum esse faciliem
ad aliquid postulandum; nec villo modo feren-
dum esse; si iussus quippiã recusat; ac tũ de-
mũ violare obedientiã ex hoc abunde testat
se ipsum nondum abnegasse; alijs denique
plurimorum causam malorum existere. Hic

demum

demum vesperam terminemus, & ad diem accedamus.

7. Hic actus resignationis perfectæ, duplicem actum habet, alterum intellectus; alterum voluntatis. Priori apprehendit, & cognoscit ac profitetur quidquid evenit aut evenerit, vel Deo auctore, aut certè ab eo permittente, iustissimis de causis, provenire; idque in omnibus rebus attente considerat, miratur, suscipit, veneratur ac prædicat, certoque apud se statuit, quidquid in perniciem aut puniti-
onem hominum supervenerit, præsentibus quidem nonnullis officere atque obesse; Deum nihilominus ex malis optima quæque posse, ac solere elicere. Proinde si Reges, si Prælati, si superiores eligantur, quales optandi non viderentur; si hereses exurgant, si bella civilia atque intestina, si vastitates agrorum, si lues contagiosa, si rerum omnium ad usum vitæ pertinentium penuria, si egestas, si morbi, amicorum interitus, bonorum amissiones ac similes calamitates occurrant, qui resignatus, necesse est dicat cum Iobo. *Iob. 2. 10.*
Si bona suscepimus de manu Domini, mala quare non sustineamus. Dominus dedit Dominus abstulit, sicut Domino placuit; ita factum est. Sit nomen Domini benedictum. *Iob. 1. 21.* Non dicit Iobus Dominus dedit, & Sabæi abstulerunt, sed Dominus abstulit, omnè in eum, causam referens, qui regit, per- *Amos. 3. 6.*
mittit & facit omnia. Et non est malum in civi-

Resignationis actus duplex. Intellectus.

Z 4

late

tate, quod non fecerit Dominus. Idem Beatus
 Phil. 1. Paulus, mihi, inquit, vivere Christus est, &
 21. mori lucrum. Et sive vivimus, Domino vivimus, sive
 Rom. 14. morimur, Domino morimur, sive vivimus sive mori-
 8. mur, Domini sumus. Quare sive serenum,
 sive sit nubilum; sive res late; sive tristes
 Psal. 33. adveniant; sive sani simus sive infirmi, re-
 2. sonet in animo, oreque nostro. Benedicā De-
 Volunta- minum in omni tēpore semper laus eius in ore meo.
 8. Alter actus est voluntatis, quo lubenter
 10. acquiescimus voluntati divinæ, eiusque sapi-
 entix, & quidem cum summa resignatione.
 Et quidquid sit de desiderijs, quæ subinde nō
 temerē exoriuntur, maneat indifferentia,
 nec facile magis in vnam quam in alteram
 partem inclinemur, nisi quatenus arbitre-
 mur divinæ esse voluntatis vt ita fiat: nihil
 petamus, sive in tempore, sive in aternitate
 præstandum, quod tam in nobis, quam in
 omnibus creaturis, voluntati divinæ confor-
 mē non fuerit.

Resigna- 9. Hæc virtus vehementer promovet ad
 tio con- familiaritatem cum Deo nobis conciliandā.
 ciliat cū Præsupponit enim excellentem fidem, sapi-
 Deo fa- entiam, & prudentiam eximiam: obedientiam
 ciliari- deinde in excellenti gradu, atque eminentia
 tatem comparatam. Charitatem cum virtutū
 omnium comitatu. Denique sentit de Deo pro
 dignitate, ei que reddit, quod suum est, nul-
 la re reservata, vt in totum hominem, pro

NVI
 446

suo beneplacito, imperium Dominiumque suum liberè, exercere possit. Et cum se, talis gratissimum exhibeat, seque Deo submittat, cum omni observantia, dubium esse non potest, quin eius conversatio ac familiaritas Deo gratissima futura sit.

10. Huic diei optimè quadrat conditi orbis *Gen. 1.* dies sextus: in eo namque. *Deus condidit bestias terra, secundum species suas; iumenta & omne reptile terra in genere suo. Demum creavit hominem ad imaginem & similitudinem suam. Iumenta & bestiae terræ, ij sunt, qui sibi vivunt; sibi credunt, quod Dei est, Deo non reddunt, cumque se sibi conservare arbitrantur, seipsum perdunt: qui conservarentur si ei sese resignarent, ac redderent, in cuius manu sunt omnium potestates & omnia iura regnorum; Tum demum vero similitudini Dei restituuntur, quando non tantum, ut homines vivunt, sed iuxta destinationem conditoris, qui hominè ad finem longè nobiliorem elevavit, ut Filius Dei evadat per adoptionem & Deo similis sit per gratiam, sicut Dei filius nobis similis factus est per resignationem perfectam*

Humiliavit enim semetipsum usque ad mortem, Philip. 2. mortem autem crucis: propter quod, & Deus exaltavit illum, & donavit illi nomen, quod est super omne nomen.

11. Hęc est ratio redeundi ad pristinam innocentiam & dominandi creaturis omnibus

Genes. I.
26.

bus, & ijs sine animi perturbatione perfu-
endi. Vnde addidit Dominus, *ficiamus homi-*
nem, & praesit piscibus maris, & volatilibus caeli &
bestijs vniversa terra, omniq̄ue reptili; quod
mouetur in terra. Ita fit, vt talibus pareant a-
viculae, serpentes, animantia fera, ac bruta,
eosq̄ue agnoscant tanquam principes suos,
quorum causa creata sunt: vt patet in Beato
Francisco, Gerasimo, denique Patre Iosepho
societatis nostrae. Qui aves & serpentes de-
mulcebant, etiam maximè venenatos, & post-
modum cum benedictione dimittebant.

12. Praesunt etiam monstris omnibus, aë-
reisque Dæmonibus dominantur, brutis
passionibus, atque affectibus; toti de-
nique terræ, & bestiarum more vi-
uentibus. Hi namque virtute di-
uina ac potentia ornari, mi-
niriq̄ue merentur, qui De-
um pro virili veneran-
tur, seseq̄ue totos
exuentes,

quidquid suum est, ei à quo ac-
ceperunt, restitunt. er-
go factum est vespere &
mane dies
sextus.
(*)

Genes. I.
31.